

DI-LI-SHÜ

地理書

——lin

——連

VÆN-KOH KWU-KYING Z-T'I YIU-TIN KÔNG-TSING.

萬國古今事體有點講進

Yi-da-li.

以大利^[1]

相土所宜 利有攸往

以古爲鑑 動罔不臧

Kyün s.

卷四

Yiæ-su lôh-væn 1852 nyin.

耶穌落凡 1852 年^[2]

NYINGPO.

[1] 現譯爲意大利

[2] 即公元 1852 年

YI-DA-LI. 以大利

Di-ih Tsông. 第一章

Yi-da-li ting yiu-ming-deo di-fông ziu-z Lo-mô.

以大利頂有名頭地方就是羅馬。

Ing-we tông-ts'u-ts Eo-lo-pô teng Üô-si-üô hyü-to koh-su, dzong Da-Ing ih-dzih tao Üô-lah-pah, lin Ah-fi-li-kyüô poh-pin di-fông, tu z tao Lo-mô-koh ky'i tsing-kong-go; tsæ wô ing-we yin-dzæ Eo-lo-pô nen-pin hyü-to di-fông, lin Moh-si-ko teng Nen Üô-me-li-kyüô keh-sing u-sen, tu z tseng-djong Lo-mô kyiao-wông; ziah-z feh hyiao-teh Lo-mô-koh kwu-z-tsin teng kying-næn-kæn z-t'i, k'ong-p'ô lin keh-sing hyü-to bih-koh z-t'i, yia long-tsong ve da-li ming-bah-go.

因爲當初子歐羅巴等^[1]亞細亞許多國數，從大英一直到亞拉伯^[2]，連阿非利加北邊地方，都是到羅馬國去進貢個。再話因爲現在歐羅巴南邊許多地方，連墨西哥等南亞美利加箇星烏碎^[3]，都是尊重羅馬教皇。若是弗曉得羅馬國古時節^[4]等今難間^[5]事體，恐怕連箇星許多別國事體也攏總膾大裏明白個。

[1] 和；跟。現代寧波話說「搭」

[2] 現譯爲阿拉伯

[3] 地方

[4] 時候

[5] 現在

Yi-da-li miao-ts z 'ah-li u-sen læ-go, shü-li m-neh wô-tih; dæn-z kwu-z-tsin yiu hyü-to. Hyi-lah nying ts'in tao Yi-da-li teng Si-kyi-li deng-kæn; keh-lah Lo-mô shih-wô teng hyiang-fông keh-sing, yiu hyü-to z teng Hyi-lah siang-ziang-go.

以大利苗子^[1]是何裏烏碎來個，書裏嘸得話的。但是古時節有許多希臘人遷到以大利等西基里^[2]庵間。箇拉羅馬說話等鄉方箇星，有許多是等希臘相像個。

[1] 土著

[2] Sicily, 現譯爲西西里

Tsih-jü næn-kæn Si-pin c'ü-c'ü di-fông yüong-go z-ngæn tu z tso yang-shih-go kyiao-leh Lo-mô-z. Dæn-z keh-'ao z bing feh z Lo-mô di-fông c'ih-go; peng-læ tu z Hyi-lah di-fông tsia-læ-go, peh-ko yang shih yiu-tin kæ-ko, dæn-z ih-do-pun teng Hyi-lah-z tso yang-shih-go. Kyü Hyi-lah nying wô, keh-sing z-ngæn z ih-go Fi-nyi-kyi nying, ming-z kyiao-leh Kô-dah-mo-s, ta-ko-læ-go.

即如難間西邊處處地方用個字眼都是做樣式個，叫勒羅馬字。但是箇號字並弗是羅馬地方出個。本來都是希臘地方借來個，不過樣式有點改過，但是一大半等希臘字做樣式個。據希臘人話，箇星字眼是一個腓尼基人——名字叫勒加達摩斯^[1]——帶過來個。

[1] Κάδμος, 現譯爲卡德摩斯。希臘神話人物，傳說是他將腓尼基字母傳入希臘

Dæn-z ing-we Fi-nyi-kyi veng-li teng shih-wô tu teng Yiu-t'æ-koh di-fông ih yang-go, tsæ-wô Hyi-lah-z yang-shih da-kæ teng kwu-z-tsin Hyi-pah-læ-z ts'ô-feh-to siang-mao; ka wô-ky'i-læ Si-pun-pin yiu keh-'ao Lo-mô-z jih-dzæ ky'ü-leh Fi-nyi-kyi teng Yiu-t'æ-koh nying.

但是因爲腓尼基文理等說話都等猶太國地方一樣個，再話希臘字樣式大概等古時節希伯來字差弗多相貌。介話起來西半邊有箇號羅馬字實在虧了腓尼基等猶太國人。

Ing-we Lo-mô nying læ-tih pa-go bu-sah, peng-læ z teng Hyi-lah nying læ-tih pa-go, tso bu-sah go, peh-ko ming-z kôh-yang; tsæ-wô Lo-mô veng-li teng kyiao-meng, tu z Hyi-lah lah tsia-ko-læ-go; keh-lah keh sing z-t'i yia feh-pih ling-nga tsæ kông de.

因爲羅馬人來的拜個菩薩^[1]，本來是等希臘人來的拜個做菩薩個，不過名字各樣。再話羅馬文理等教門，都是希臘拉借過來個。箇拉箇星事體也弗必另外再講了。

[1] 神仙

Dzong Yiæ-su yi-zin nyi-sæn-pah nyin Ih-dzih tao næn-kæn, Lo-mô-koh z-t'i ah-lah wa neng-keo hyiao-teh dziang-si; ziah-z tsæ pi keh-go zông-zin z-t'i, ing-we shü ky'üih-go, vu-dzong k'ao-kyiu, teng Hyi-lah z-t'i ih-yiang-go, yia tu yiu-tin yi-hyü yi-jih-go.

從耶穌以前二三百一年一直到難間，羅馬國事體阿拉還能夠曉得詳細。若是再比箇個上前事體，因為書缺個，無從考究，等希臘事體一樣個，也都有點又虛又實個。

Yiæ-su yi-zin 752 nyin, wô yiu ih-go gyiang-dao wông, ming-z kyiao-leh Lo-mô-lu: keh Lo-mô dzing-ts z gyi tsôh go. Ka z-'eo dzing-ts ti-ti; gyi ah-di c'ü-siao gyi, kah dzing-ts t'iao-ko-ky'i-de: keh Lo-mô-lu ziu sang-ky'i, coh ah-di do-læ tang-sah-de. Keh-go z-t'i yia z yü-sin ih-go ziao-deo ts-tin tsiang-læ Lo-mô-nying coh-kwun dong ken-ko dziang-t'ong yiu tang-tsiang z-t'i.

耶穌以前 752 年，話有一個強盜王，名字叫勒羅馬魯^[1]：箇羅馬城子是其築個。介時候城子低低。其阿弟取笑其，格城子跳過去了。箇羅馬魯就生氣，捉阿弟馱來打煞了。箇個事體也是預先一個兆頭，指點將來羅馬人只管動干戈，長通^[2]有打仗事體。

[1] Romulus, 現譯為羅慕路斯。傳說中羅馬城的創建者

[2] 常常

Keh-pæn ts'ao-k'eo lao-nyüing m-neh; s-deh-lön-ky'ün nying-kô
tu feh k'eng tsiang zi-go nön he-peh gyi-lah tso lao-nyüing; keh-lah
Lo-mô-nying ziu ts'eng-c'ih ih-go kyî-kao læ; iah-ding ih-go nyih-ts,
pa ih-zo le-dæ, ziu ts'a-ky'i ts'ing s-gying s-yün keh-sing nying tu læ
k'en.

箇班草寇老嫗嚙得，四凸亂圈^[1]人家都弗肯將自^[2]個因許撥其
拉做老嫗。箇拉羅馬人就忖出一個計較^[3]來，約定一個日子，擺一
座插臺，就差去請四近四遠箇星人都來看。

[1] 到處

[2] 自己，現代寧波話說「自家」

[3] 計策

Ziu yiu hyü-to nen-nyü lao-siao long-tsong-tseo-long-læ; tsing
hao læ-kæn k'en z-'eo, hweh-r-jün yiu ih-do-pæn nying tseo-c'ih-læ,
tsiang keh-sing do-kwu-nyiang yiu-yü-peh-dzing long-tsong ts'iang-
leh ky'i de. Ts'iang-ky'i ts-'eo, keh-sing tso ah-tia cü-kwu ziu ky'i-leh
ping, ky'i kyi gyi. Keh-sing Lo-mô-nying ziu læ nying-tsih. Liang-pin
dzing-shü tu pa-k'æ: kw'a iao kao-tsin, z-'eo, keh-sing ts'iang-ky'i-kæn
nyü-nying, tu tseo-c'ih-læ peng tao tông-cong-nyiang, ky'ün liang-pin
dô-kô 'o-ts z-de. Gyi wô, “feh-leng 'ah-li ih-pin tang-ying, ah-lah pih-
ding tu yiu sông-sing: ziah-wô ah-lah peng-di-nying tang-ba shih-wô,

k'o-lin ah-lah ziu m-neh ah-tia: ziah-wô Lo-mô-nying tang-ba shih-wô, k'o-lin ah-lah ziu iao tso kwu-sông lao-nyüing de.”

就有許多男女老少攏總走攏來。正好來間看時候，忽而然有一大班人走出來，將箇星大姑娘有餘不剩，攏總搶了去了。搶去之後，箇星做阿爹主顧就起了兵，去救其。箇星羅馬人就來迎接。兩邊陣勢都擺開。快要交戰時候，箇星搶去間女人都走出來奔到當中央，勸兩邊大家和止是了。其話：「弗論何裏一邊打贏，阿拉必定都有傷心。若話阿拉本地人打敗說話，可憐阿拉就無得阿爹。若話羅馬人打敗說話，可憐阿拉就要做孤孀老嫗了。」

Liang-pin nying t'ing-meng keh-kyü shih-wô, ziu dô-kô 'o-moh de; dzong-ts'-ts-'eo 'eh-tæn-long tso-kô-sang, ziang zi-kô nying ka kông-deh-læ.

兩邊人聽聞^[1]箇句說話，就大家和睦了。從此之後合帶攏做家生，像自家人介講了來。

[1] 聽見，現代寧波話說「聽明」

Keh ^[1]Lo-mô-lu tso 37 nyin wông-ti. Lo-mô-lu si-ko-ts 'eo, keh-sing cü-'eo ziu long-gyün, feh k'eng tsæ lih wông-ti; dæn-z pah-sing coh-kwun feh t'a-bing, keh-sing cong cü-'eo yia feh neng-keo djü-ah gyi-lah, ziu dô-kô siang-liang, kong-kyü ih-go dzæ-dzing hao-tin cü-kwu, ming-z kyiao-leh Nu-mô, tso wông-ti.

箇羅馬魯^[1]做 37 年皇帝。羅馬魯死過之後，箇星諸侯就弄權，弗肯再立皇帝。但是百姓只管弗太平，箇星衆諸侯也弗能夠治壓其拉，就大家商量，公舉一個才情好點主顧，名字叫勒努馬^[2]，做皇帝。

[1] 原文錯印爲 Lo-mo-lu

[2] Numa Pompilius，羅馬王政時期第二任國王

Keh-go Nu-mô yiu-tin ziang Hyi-lah-koh So-leng ka-go, tso-nying yi ts'ong-ming yi kong-dao. Gyi sing-tsôh-c'ih hyü-to lih-fah læ, wô z teng ih-go sin-nying dô-kô siang-liang-ts tso-go, deh-we hao s-teh pah-sing-lah yü-kô k'eng i-djong-gyi.

箇個努馬有點像希臘國梭倫^[1]介個，做人又聰明又公道。其新作出許多律法來，話是等一個仙人大家商量仔做個，特爲好使得百姓拉愈加肯倚重其。

[1] Σόλων。古希臘改革家、政治家

Ping-ts'ia ing-we gyi hyiao-teh væn-pah tso nying, z tsong iao yiu ih-pin dziah-gæ, sing-li pih iao yiu-tin p'ô-gyü, keh-lah gyi eo pah-sing-lah kying-djong hyü-to bu-sah, tsih z feh-hyü gyi-lah su-c'ih bu-sah-go siang-mao læ.

並且因爲其曉得凡百做人，是總要有一邊着戥，心裏必要有點怕懼，箇拉其謳百姓拉敬重許多菩薩，只是弗許其拉塑出菩薩個相貌來。

'Eo-deo kah-pih yiu ih-koh, teng Lo-mô læ-tih tang-tsiang. Liang-ts ping-mô we-long, yi-kying kw'a iao kao-tsin de; tsiang-kyüing ing-we feh-sô-teh sông-diao hyü-to nying, gyi wô, shü-ying ni, nyün-z bu-sah tso-cü-go; ah-lah neng-k'o liang-pin kôh-nying t'iao-shün sæn-go ing-yüong, dô-kô te-siu bih kao-ti; ziah-z ng-lah keh-pin ying-de shih-wô, ah-lah dông-pin mô-zông ziu sia 'ông-shü deo-voh ng-lah.

後頭隔壁有一國，等羅馬來的打仗。兩支兵馬會攏，已經快要交戰了。將軍因爲弗捨得喪掉許多人，其話：「輸贏呢，原是菩薩做主個，阿拉能可兩邊各人挑選三個英雄，大家對手趨高低^[1]。若是爾拉^[2]箇邊贏了說話，阿拉蕩邊馬上就寫降書投伏爾拉。」

[1] 較高下

[2] 第二人稱複數，現代寧波話說「僚」

Ü-z-wu Lo-mô-nying ziu t'iao-shün sæn-go cü-kwu z sæn hyüong-di, ming-z kyiao-leh Ho-læ-si, keh-deo pun-pin yia t'iao-shün sæn-go hao-lao yia z sæn-hyüong-di, ming-z kyiao-leh Kwu-læ-si.

於是乎羅馬人就挑選三個主顧，是三兄弟，名字叫勒訶萊西^[1]，箇頭半邊也挑選三個好佬也是三兄弟，名字叫勒古萊西^[2]。

[1] Horatii

[2] Curiatii

Keh loh te-siu, kyi-jün dong-siu kao-tsin, kôh-nying hyin-c'ih gyi-go peng-z læ, ng ih tao, ngô ih ts'iang, tsin zông ih t'ong, ziu yiu liang-go Ho-læ-si yi-kying teng-z-li peh keh-pin tang-sah-de; dæn-z keh-pin sæn-hyüong-di yia 'o-sæn tu yi-kying ziu-sông-liao de. Đông-pin keh-go Ho-læ-si ih-k'en ziu yüong zông ih-kyi, kô-hyi-deo sôn tang ba-tsiang: tseo-de. Keh-pin sæn-hyüong-di ih-k'en-gyi tao-siang dao-tseo de, hyüih-sing feh k'eng hyih gyi, ziu 'ô-sæn cü-kwu 'eo-pe kying-kying tse-zông ky'i; Lo-mô-nying: ih-k'en keh sih-shü feh-ziang de ni: keh-pin k'en-ts t'ao-z yi-kying ying tao-siu de; feh teh-cü keh-go Ho-læ-si deo-nyin-cün: ih-k'en-zin-deo ih-go Kwu-læ-si yi-kying ts'ô yiu-'æn lu, kw'a iao tse-djôh kw'a de, ing-we keh-go cü-kwu sông læ-leh ky'ing-k'o, yi pi keh liang-go peng leh kw'a, keh-lah gyi sin ken-djôh. Keh Ho-læ-si tænteng gyi kw'a gying-long-læ, ziu dzong-sin tao-peng-cün-læ, c'ih-gyi-peh-i di-ky'i siu z-ka ih-tao tsiang gyi sing-ming kyih-ko de. Di-nyi cü-kwu læ, yia peh gyi sah-diao de. Di-sæn cü-kwu peng-læ z yi-kying ziu-leh djong-sông-liao, ken-djôh gyi tsing-tsing hô-hen, iao tang-gyi-ying z mæn-sang-lih-go, ping-ts'ia lin-tsih tang tu yia hao-vong teng gyi tang de. Keh-pin nying sin deo-'ông de; 'eo deo

pông-dzu Lo-mô nying tao bih-c'ü ky'i tang-tsiang; dæn-z ing-we sing-siang iao tso-li-t'ong-nga-koh, keh-lah Lo-mô nying tsiang gyi-lah di-fông t'ong-sing mih-diao-de.

箇六對手，既然動手交戰，各人顯出其個本事來。爾一刀，我一槍，戰上一通，就有兩個訶萊西已經登時裏撥箇邊打煞了。但是箇邊三兄弟也和三都已經受傷了。蕩邊箇個訶萊西一看就用上一計，假戲頭算打敗仗走了。箇邊三兄弟一看其倒想逃走了，血心弗肯歇其，就下三主顧後背緊緊追上去。羅馬人一看箇式勢弗像了呢，箇邊看仔討是已經贏到手了。弗得知箇個訶萊西頭扭轉一看，前頭一個古萊西已經差有限路，快要追着快了，因為箇個主顧傷來勒輕可，又比箇兩個奔勒快，箇拉其先趕着。箇訶萊西單等其快近攏來，就從先倒奔轉來，出其不意提起手是介一刀，將其性命結果了。第二主顧來，也撥其殺掉了。第三主顧本來是已經受了重傷了，趕着其真真呵𦵏，要打其贏是蠻省力個，並且連即打都也好留等其打了。箇邊人先投降了，後頭幫助羅馬人到別處去打仗，但是因為心想要做裏通外國，箇拉羅馬人將其拉地方統性滅掉了。

Meng-go shih-wô. 問個說話

Yi-da-li læ 'ah-li? Lo-mô-koh læ 'ah-li? Dza-we Lo-mô-koh z-t'i
sôn veng-nga pi bih-koh iao-kying ni? Yi-da-li bao-z deng-kæn: nying
z 'ah-li læ go? Lo-mô shih-wô teng z-ngæn hao tso bing-kyü feh?: Lo-
mô-z peng-læ z 'ah-li c'ih-go? Lo-mô veng-li teng kyiao-meng, bu-sah
keh-sing, dza-we hao-vong ling-nga tsæ kông de? Lo-mô-koh zông-zin
kwu-z ah-lah neng-keo k'ao-jih feh? Lo-mô dzing-ts z jü côh-go? Kyi-z
côh-go? Lo-mô nying zin-deo dæ lao-nyüing yüong soh-go kyi-kao?
Lo-mô-lu si-ko-ts-'eo jü tsih-we? Gyi tso-nying 'o-jü yia? Ka z-'eo. yiu
dza-go tang-tsiang z-t'i?

以大利來何裏？羅馬國來何裏？咋會羅馬國事體算分外比別國
要緊呢？以大利暴時庖間人是何裏來個？羅馬說話等字眼好做憑據
弗？羅馬字本來是何裏出個？羅馬文理等教門、菩薩箇星，咋會好
留另外再講了？羅馬國上前故事阿拉能夠考實弗？羅馬城子是誰^[1]
築個？幾時築個？羅馬人前頭抬老嫗用啥個計較？羅馬魯死過之後
誰即位？其做人何如呀？介時候有咋個打仗事體？

[1] 現代寧波話說「啥人」

Di Nyi Tsông. 第二章

Yiæ-su-yi-zin 409 nyin yiu ih-go wông-ti, ing-we gyi wông-ti tso-leh ǃa, cong cü-'eo teng cong pah-sing ziu tsiang gyi fi-diao; 'eo-deo lih liang-go Tsong-kwun, ziang Üô-tin di-fông tsong-kwun ts'ô-feh-to gyün-ping, yia z ih-nyin ih-zing.

耶穌以前 409 年有一個皇帝，因為其皇帝做勒壞，衆諸侯等衆百姓就將其廢掉^[1]。後頭立兩個總管，像雅典地方總管差弗多權柄，也是一年一任。

[1] 國王塔克文被廢，羅馬王政時代結束，發生於公元前 509 年，此處原文年份有誤

Yiu ih-go tsong-kwun ming-z kyiao-leh Peh-lu-to; gyi yiu liang-go ng-ts, t'eo-bun tang-sön dzing-gyiu iao siang ǃæn-we-cün zin-deo fi-diao-go cü-kwu, tsæ lih gyi tso wông-ti. Peh-lu-to teh-cü, ziu tsiang gyi liang-go ng-ts tu ding gyi si-ze, ping-ts'ia wa iao k'ô gyi læ tao zi-go tông-min-zin sah-gyi-diao. Keh z æ-sih koh-kô pi zi-go ng-ts wa æ-sih.

有一個總管名字叫勒不魯多^[1]，其有兩個兒子，偷伴^[2]打算仍舊要想挽回轉前頭廢掉個主顧，再立其做皇帝。不魯多得知，就將其兩個兒子都定其死罪，並且還要柯其來到自個當面前殺其掉。箇是愛惜國家比自個兒子還愛惜。

[1] Lucius Junius Brutus，羅馬共和國第一任執政官

[2] 偷偷地；暗地裏

‘Eo-deo yiu ih-go cü-‘eo ming-z kyiao-leh Ko-li-o-læn, ing-we pah-sing-lah tsiang gyi c’ong-kyüing de, keh-lah gyi hyüih-sing siang pao-dziu. Gyi tseo tao ih-go dih-koh di-fông ky’i t’iao-so, ky’ün gyi-lah fah-ping ky’i vah Lo-mô di-fông. Ing-we keh-go Ko-li-o-læn peng-z hao, tsæ-wô yi-z ts’ih-ts’-ts’ih-‘eng teng Lo-mô nying yiu ün-ky’i, keh-lah ‘ô-kô keh-sing nying ziu nyiang gyi pô-sæ. Keh Ko-li-o-læn ziu ta-ling ih-do-de ping-mô tao-Lo-mô-koh læ, sing-shü li-‘æ-leh-kying. Yi-kying kw’a tao-de, keh-sing Lo-mô-nying ky’ih-hoh de, ziu ts’a hyü-to cü-‘eo teng da-fu ky’i gyiu-k’eng gyi. Ko-li-o-læn tsih-i feh t’ing, ih-ngæn feh ts’æ gyi-lah; ‘eo-deo yi ts’a ih-do-pæn tsi-s ky’i, yia dzing-gyiu feh-siang ken. Ka z-‘eo Ko-li-o-læn ping-mô yi-kying tao-leh Lo-mô dzing-nga, ts’ô-feh-to iao, p’o-tsing kw’a-de; ziu yiu ih-do pæn nyü-nying, c’ün-leh su i-zông, tseo-c’ih-læ. Ling-deo (cü-kwu ziu-z Ko-li-o-læn zi-go ah-nyiang teng gyi zi-go lao-nyüing) ling-leh ih-do-pæn nyü-nying, ziu læ gyi-go min-zin gyü-tæn-lôh, k’eh-deo li-pa, gyiu gyi k’o-lin gyi peng-di pah-sing. Ko-li-o-læn ih-k’ên tông-feh-ky’i, tsih hao z-ka wô, “Ah-nyiang Lo-mô di-fông jih-dzæ ky’ü-leh ng kyiucün go; tsih-z ngô, tso ng-ts cü-kwu sing-ming z ih-ding næn-pao de.” Gyi ziu feng-fu siu-‘ô ping-mô t’e-cün-ky’i, dæn-z keh-pæn ping-mô tu ün-sing mun-dao, feh dzing-nyün k’ong-siu-læ k’ong-siu ky’i, tseo-tao pun-lu-zông ông tsao-tsao tsiang Ko-li-o-læn sah-diao de.

後頭有一個諸侯名字叫勒哥裏倭蘭^[1]，因為百姓拉將其充軍了，箇拉其血心想報仇。其走到一個敵國地方去挑唆，勸其拉發兵去伐羅馬地方。因為箇個哥裏倭蘭本事好，再話又是切齒切恨等羅馬人有怨氣，箇拉下家箇星人就讓其把帥。箇哥裏倭蘭就帶領一大隊兵馬到羅馬國來，聲勢厲害勒緊。已經快到了，箇星羅馬人喫惟了，就差許多諸侯等大夫去求懇其。哥裏倭蘭執意弗聽，一眼弗睬其拉。後頭又差一大班祭司去，也仍舊弗相干。介時候哥裏倭蘭兵馬已經到了羅馬城外，差弗多要破進快了。就有一大班女人穿勒索衣裳，走出來。領頭主顧（就是哥裏倭蘭自個阿孃等其自個老孃）領勒一大班女人，就來其個面前跪帶落，磕頭禮拜，求其可憐其本地百姓。哥裏倭蘭一看擋弗起，只好是介話：「阿孃，羅馬地方實在虧了爾救轉個，只是我做兒子主顧性命是一定難保了。」其就吩咐手下兵馬退轉去，但是箇班兵馬都怨聲滿道，弗情願空手來空手去，走到半路上快早早將哥裏倭蘭殺掉了^[2]。

[1] Gnaeus Marcius Coriolanus, 羅馬將軍

[2] 本段講述羅馬-沃爾西戰爭（公元前 491–488 年）期間的一個傳說

Keh yi z tso ah-nyiang cü-kwu æ-sih peng-koh pi zi-go ng-ts wa
yü-kô æ-sih; yia-z tso ng-ts cü-kwu hyiao-jing, k'eng t'ing ah-nyiang-
go shih-wô, pi zi-go sing-ming wa yü-kô dziah-djong.

箇又是做阿孃主顧愛惜本國比自個兒子還愈加愛惜。也是做兒子主顧孝順，肯聽阿孃個說話，比自個性命還愈加着重。

‘Eo-deo yiu ih-go nga-koh-wông dzong poh-pin ka tang-tsing Lo-mô di-fông læ. Shü-li wô ka z-‘eo yiu ih-go nying, ming-z kyiao-leh Si-vo-la, tao keh-pin ying-dza-li ky’i ‘ang-ts’; fæn-cün peh ‘ô-kô k’ô-djôh de. Keh nga-koh-wông ziu meng gyi, z jü ts’a-læ-go; eo gyi tsiao-c’ih dong-meo cü-kwu ming-z læ, “Ziah yiu pun-kyü hyü-wô, lih-k’eh ziu tsiu-coh ng-go sing-ming.” Keh Si-vo-la ziu sing-k’æ zi-go jing-tsah siu, fông-leh ho-lu li, ‘o-tsah siu me-lôh-de, min-k’ong ih-ngæn feh pin-seh. Keh nga-koh wông ih-k’en gyi tæen-ts ka do, ziu fông-leh gyi de. Gyi wô “Dzing-ng-dzing feh sah ngô, næn-kæn ngô lao-jih wô-hyang-ng-dao, ziang ngô keh-cü-ka-go nying yiu sæn-pah, long-tsong vah-tsiu-ko-liao, ky’i-hyüih-sing iao meo-sah ng-noh, ng zi yüong bông-be.” Keh wông-ti ih t’ing ziu ky’ih hoh, tæen-ts ‘en-de, lin-mông ziu t’e ping.

後頭有一個外國王從北邊介打進羅馬地方來^[1]。書裏話，介時候有一個人，名字叫勒西伏刺^[2]，到箇邊營寨裏去行刺。反轉撥下家拷着了。箇外國王就問其，是誰差來個，謳其招出同謀主顧名字來：「若有半句虛話^[3]，立刻就周捉爾個性命。」箇西伏刺就伸開自個順隻手，放勒火爐裏，和隻手焠落了，面孔一眼弗變色。箇外

國王一看其膽子介大，就放了其了。其話：「承爾情弗殺我，難問我老實話向爾道，像我箇株介個人有三百，攏總罰咒過了，起血心要謀殺爾儂，爾自用防備。」箇皇帝一聽就喫惶，膽子寒了，連忙就退兵。

[1] 公元前 508 年，羅馬與 Clusium 的戰爭

[2] Gaius Mucius Scaevola，羅馬傳說中的英雄

[3] 謊話。現代寧波話說「亂話」

Meng-go shih-wô. 問個說話

Lo-mô-nying we soh-ko z-t'i teng wông-ti fi-diao-de? Dza-go kyiao-leh tsong-kwun? Peh-lu-to we-leh dza-go z-t'i teng gyi zi-go ng-ts sah-diao de? ^[1]Ko-li-o-læn z-t'i dza-go? Si-vo-la z-t'i dza-go?

羅馬人爲啥個事體等皇帝廢掉了？咋個叫勒總管？不魯多爲了咋個事體等其自個兒子殺掉了？哥裏倭蘭^[1]事體咋個？西伏刺事體咋個？

[1] 原文錯印爲 Ko-li-ô-læn.

Di sæn Tsông. 第三章

Ah-fi-li-kyüô poh-pin, Deh-nyi-s di-fông, tông-ts'u-ts yiu ih-t'ah do-mô-deo, di-ming kyiao-leh Kyüô-da-gyi, z Fi-nyi-kyi nying ts'in tao keh u-sen deng ky'i-deo go.

阿非利加北邊，突尼斯地方，當初子有一埤大碼頭，地名叫勒迦大其^[1]，是腓尼基人遷到箇烏碎庵起頭個。

[1] Carthage, 現譯爲迦太基

Ing-we keh-sing Fi-nyi-kyi nying tæ-n-kông c'ih-meng nga-hyang tso sang-i, keh-lah Kyüô-da-gyi di-fông sang-i tao yia heng nao-nyih: ziu-z ping-mô keh-sing nying-shü yia gyiang-leh nying-kô-go. Gyi-lah yiu hyü-to nyin-dæ tao Si-kyi-li di-fông læ-kæn tang-tsiang. Si-kyi-li yiu ih-go wông-ti ming-z kyiao-leh Üô-gô-to-gyi-li, sing-siang c'ih-gyi-peh-i, fæn-cün keh-hyang ky'i vah Kyüô-da-gyi. Ih tao keh-deo, ping-mô kyi-jün zông-ngen, ziu fông-ho tsiang zi-go jün tu siao-diao de, s-teh siu-'ô ping-mô tsih-yiu tsing-lu m-neh t'e-lu, tæ-n-ts tsih-we yü-kô do, sing-shü tsih-we veng-nga üong. Tang zông s-nyin kong-fu dzong-sin kyü de. 'Eo-deo Kyüô-da-gyi nying teng Si-kyi-li hyü-to di-fông tsing-voh de, yi tang-tsing Si-pæn-yüô di-fông.

因爲箇星腓尼基人擔綱出門外鄉做生意。箇拉迦大其地方生意倒也很鬧熱。就是兵馬箇星人勢也強勒人家個。其拉有許多年代到西基里地方來間打仗。西基里有一個皇帝名字叫勒亞伽多奇利^[1]，心想出其不意，反轉箇向去伐迦大其。一到箇頭，兵馬既然上岸，就放火將自個船都燒掉了，使得手下兵馬只有進路嘅得退路，膽子只會愈加大，聲勢只會分外勇。打上四年功夫從先歸了。後頭迦大其人等西基里許多地方征服了，又打進西班牙地方。

[1] Ἀγαθοκλῆς, 敘拉古國王，公元前 310 年登陸北非進攻迦太基本土

Kyüô-da-gyi ing-we z-ka hying-wông, yi z teng Lo-mô ts'ô yiu-
'æn lu, keh-lah Lo-mô-nying yi yiu-tin gyü-dæn gyi, yi ky'i-gyi-feh-ko;
ziu zing-z-ts'ao-nao, wô z Kyüô-da-gyi 'æn-tsao-ts s'ô yiu pông-ts'eng
gyi-lah dih-koh de: ziu ky'i-leh-ping ky'i vah Kyüô-da-gyi sô tsing-
voh-go Si-kyi-li di-fông. Loh-lu-li kao-tsin z Lo-mô ping-mô hao; dæn-
z ing-we Lo-mô-nying ih-hyang z yüong jün yüong feh kwæn, keh-
lah se-s-li kao-tsin z Kyüô-da-gyi hao. Lo-mô-nying ziu ts'eng-c'ih ih-
go fah-ts læ, tsah-tang-tsah jün-li liang-pin tu yüong keo-ts, hao tsiang
'ô-kô jün tsah-lao-ts, ping-mô ziu hao jün-ko-jün ko-te-ko tang-tsiang
ziang ngen-zông ih-yiang-go.

迦大其因爲時介興旺，又是等羅馬差有限路，箇拉羅馬人又有點懼憚其，又氣其弗過，就尋事吵鬧，話是迦大其閒早子私下有幫

襯其拉敵國了，就起了兵去伐迦大其所征服個西基里地方。陸路裏交戰是羅馬兵馬好，但是因為羅馬人一向是用船用弗慣，箇拉水師裏交戰是迦大其好。羅馬人就忖出一個法子來，隻打隻船裏兩邊都用鉤子，好將下家船扎牢仔，兵馬就好船個船過對過，打仗像岸上一樣個。

Lo-mô-nying ky'ü-leh keh-go kyi-kao, di-nyi-vah teng Kyüô-da-gyi kao-tsin ziu do-nyiang tang-ying de, 'eo-deo ziu ko-hæ tang-tsing Kyüô-da-gyi di-fông ky'i; dzing-gyiu tang ih-dzing ying ih-dzing, tsing-hao kw'a iao p'o-tsing Kyüô-da-gyi dzing-li ka z-'eo, kông-kông yiu ih-ts kyi-ping dzong Lah-ko-nyi-üô ka læ. Kyüô-da-gyi cong-ping ziu nyiang Hyi-lah-go tsiang-kyüing pô-sæ, tang-zông ih-dzing ziu ying de; ping-ts'ia lin Lo-mô tsong-kwun teng hyü-to kong-ts siao-yia keh-sing, tu lo-liah læ de. Dæn-z 'eo-deo ing-we se-s-li kao-tsin yi tang ba-tsiang, dzing-nyün deo-'ông, Lo-mô ky'i tsing-kong.

羅馬人虧勒箇個計較，第二伐等迦大其交戰就大樣^[1]打贏了，後頭就過海打進迦大其地方去，仍舊打一陣贏一陣，正好快要破進迦大其城裏介時候，剛剛有一支救兵從拉戈尼亞^[2]介來。迦大其總兵就讓希臘個將軍把帥，打上一陣就贏了；並且連羅馬總管等許多公子少爺箇星，都擄掠來了。但是後頭因為水師裏交戰又打敗仗，情願投降，羅馬去進貢。

[1] 極大地

[2] Λακωνία。

Yiæ-su yi-zin 264 nyin tang ky'i, tang zông 23 nyin kong-fu, dzih-tao Yiæ-su yi-zin 241 nyin dzæ-s kông-‘o.

耶穌以前 264 年打起，打上 23 年功夫，直到耶穌以前 241 年纔始講和^[1]。

[1] 第一次布匿戰爭

Kông-‘o ts-‘eo deng zông 22 nyin kong-fu dzong-sin shih-iah, ky'i-leh ping ky'i vah Si-pæn-yüô ih-t'ah di-fông z teng Lo-mô lih-iah ko-liao-go: tsiang gyi-lah lo-liah de. Ka-z-‘eo nyün-sæ ming-z kyiao-leh Hen-nyi-pô, peng-z yia hao, tæ-n-ts yia do. Gyi kyi-shü keh-nyin, ah-tia ziu eo gyi vah ih-go tsiu, üong feh mông-kyi Lo-mô-nying-go ün-ky'i, keh-lah gyi tsiang keh-t'ah di-fông lo-liah ts-‘eo, ziu diao-dong ping-mô ky'i vah Lo-mô, di-fông ky'i. Lu-zông ko ih-zo ting-kao sæn sæn-teng; s-kyi yiu-shih-go, lin-tsih côh-za go lu tu m-neh, feh-tsiao-dza næn tseo, liang-ts'ao yi ky'üih, tsæ-wô i-lu yiu. mæn-nying do-leh ngæ-do-do zah-deo, kah-deo-kah-nao k'ang-lôh-læ, pih ky'iao-leh tang gyi t'e.

講和之後庖上 22 年功夫從先失約。起了兵去伐西班牙一埧地方——是等羅馬立約過了個——將其拉擄掠了。介時候元帥名字叫勒

漢尼巴^[1]，本事也好，膽子也大。其九歲箇年，阿爹就謳其伐一個州，永弗忘記羅馬人個怨氣，箇拉其將箇埕地方擄掠之後，就調動兵馬去伐羅馬地方去。路上過一座頂高山，山頂四季有雪個，連即斫柴個路都嘸得，弗照咋難走，糧草又缺，再話依路有蠻人馱了呆大大^[3]石頭，夾頭夾腦揸落來，必巧^[2]了打其退。

[1] Hannibal Barca，現譯爲漢尼拔·巴卡。迦太基軍事家、戰略家

[2] 需要

[3] 很大的

Dæn-z Hen-nyi-pô siu-‘ô ping-mô jih-lin kwæn-liao, lang-nyih tu tông-leh-ky’i yang-seh feh-p’ô-go. Lo-mô-nying ih-ngæn feh-neng-keo ti-tông.

但是漢尼巴手下兵馬習練慣了，冷熱都當^[1]勒起，樣色弗怕個。羅馬人一眼弗能夠抵擋。

[1] 承受

Hen-nyi-pô læ Yi-da-li di-fông læ-kæn jih-loh-nyin kong-fu, ping-mô peh gyi mih-diao feh-tsiao. to-siao. Yiu ih tsao tsiang Lo-mô sæn-go tsong-kwun lin 7,0000 ping-mô t’ong-sing sah-diao, se-tsih gyi zi-go ping-mô công sön-ky’i læ tsih-yiu 5,0000, peh-kô tsih sôn-leh 6,000 nying.

漢尼巴來以大利地方來間十六年功夫，兵馬撥其滅掉弗照^[1]多少。有一遭將羅馬三個總管連 7,0000 兵馬統性殺掉，雖即其自個兵馬掌算起來只有 5,0000，不加只傷了 6,000 人。

[1] 「知曉」 合音

Ka z-'eo ziah-z ts'ing-ts' kyì-we ze-siu ky'i we-djü Lo-mô dzing-ts;
'ôh-tsia p'o-leh tsing yia vi-k'o-cü. Dæn-z k'o-sih gyi ts'ia-kwu lo-liah
bih-go do mô-deo, deng ping læ ih-t'ah ting væn-wô di-fông, di-ming
kyiao-leh Kah-pu-üô. Gyi siu-'ô ping-mô pao-pao nön-nön keo-ky'üoh
keo-yüong kw'a-weh ko nyih-ts, mæn-mæn sing yia sæn-de, tæ-n-ts yia
siao-de, vu-nyih-ts z-jün yia tsih-we yü-kô no-ziah-de. teng tseo-ko
shih-sæn keh-ts ping-mô da feh-siang-dong. Tsæ-wô ka z-'eo yiu Lo-
mô da-tsiang ming-z kyiao-leh Si-pi-yiang yüong ih-go kyì-kao, fæn-
cün keh-hyang ky'i vah Kyüô-da-gyi di-fông. Kyüô-da-gyi wông-ti
teng cong da-dzing lih-k'eh ziu ts'a fi-pao, eo Hen-nyi-pô kw'a-kw'a
cün-læ kyiu gyi peng-koh iao-kying. Keh se-tsih z Hen-nyi-pô feh-sô-
teh-go, dæn-z ing-we shü-dao z-ka feh-teh feh cün-ky'i. 'Eo-deo teng
Si-pi-yiang kao-tsin, tang-leh ba-tsiang; Kyüô-da-gyi nying dzong-sin
deo-'ông vah-c'ih hyü-to nying-ts. Ing-we Lo-mô-nying iao gyi-lah
tsiang Hen-nyi-pô song-ko-læ, keh-lah gyi dao-næn tao Jü-li-üô di-
fông ky'i.

介時候若是趁此機會隨手去圍住羅馬城子，或者破勒進也未可知。但是可惜其且顧擄掠別個大碼頭，屯兵來一埠頂繁華地方，地名叫勒格布亞^[1]。其手下兵馬保保暖暖夠喫夠用快活過日子，慢慢心也散了，膽子也小了，武藝子^[2]自然也只會愈加懦弱了，等走過雪山箇支兵馬大弗相同。再話介時候有羅馬大將名字叫勒西庇楊^[3]用一個計較，反轉箇向去伐迦大其地方。迦大其皇帝等衆大臣立刻就差飛報，謳漢尼巴快快轉來救其本國要緊。箇雖即是漢尼巴弗捨得個，但是因為勢道是介，弗得弗轉去。後頭等西庇楊交戰，打了敗仗，迦大其人從先投降，罰出許多銀子。因為羅馬人要其拉將漢尼巴送過來，箇拉其逃難到敘利亞地方去。

[1] Capua

[2] 才幹；能力

[3] Scipio，現譯為西庇阿。此處為大西庇阿，古羅馬軍事家、政治家

Jü-li-üô wông-ti En-teh-iah-ko z peng-læ teng Lo-mô-koh yiu ün-ky'i-go. K'eo-k'eo Hen-nyi-pô læ t'iao-so, ziu ding-kwe tang-tsiang: dæn-z ing-we feh k'eng i Hen-nyi-pô ping-fah, fæn-cün peh gyi-lah tang-ba-de.

敘利亞皇帝安德約戈^[1]是本來等羅馬國有怨氣個。扣扣^[2]漢尼巴來挑唆，就定規打仗。但是因為弗肯依漢尼巴兵法，反轉撥其拉打敗了。

[1] Antiochus, 現譯爲安條克。此處爲塞琉古帝國第六位國王安條克三世

[2] 正巧

Hen-nyi-pô yi dao tao Pi-t'e-nyi deng-zông ng-nyin; dæn-z ing-we
Lo-mô-koh gyü-dæn keh-go nying, cong-ü feh-k'eng hyih gyi, gyi zi
yia hyiao-teh z dao-feh-tseo-go, keh-lah ky'üoh-leh pa-yiah si-de. 'Eo-
deo deng-zông 52 nyin Kyüô-da-gyi nying dzong-sin feh-k'eng deo-
voh-de. Ka z-'eo yiu ih-go tsiang-kyüing ziu-z zin-deo tsing-voh Kyüô-
da-gyi keh-we Si-pi-yiang-go kyi-pa seng-ts, ming-z yia kyiao-leh Si-pi-
yang ky'i-leh ping ky'i vah gyi-lah: tang-zông sæn-nyin kong-fu,
tsiang Kyüô-da-gyi di-fông t'ong-sing ts'ao-mih-de, Keh-z Yiæ-su yi-
zin 146 nyin.

漢尼巴又逃到庇推尼^[1]庵上五年，但是因爲羅馬國懼憚箇個人，終於弗肯歇其，其自也曉得是逃弗走個，箇拉喫了擺藥死了。後頭庵上 52 年，迦大其人從先弗肯投伏了。介時候有一個將軍，就是前頭征服迦大其箇位西庇楊個寄拜孫子，名字也叫勒西庇楊，起了兵去伐其拉。打上三年功夫，將迦大其地方統性抄滅了。箇是耶穌以前 146 年。

[1] Βιθυνία, 又譯爲比提尼亞，在黑海南岸

Kyüô-da-gyi dzing-ts ky'ün-cün yiu 70-to-li: Lo-mô-nying fông-ho
siao-diao, ih-lin we dziah tao jih-ts'ih nyih.

迦大其城子圈轉有 70 多里。羅馬人放火燒掉，一連會着到十七日。

Kyüô-da-gyi di-fông kyi-jün z Fi-nyi-kyi nying pao-k'æ-læ-go;
keh-lah hyiang-fông keh-sing yia teng Kyüô-nen di-fông ts'ô-feh-to-go.
Gyi-lah yia z pa Mo-loh bu-sah-go.

迦大其地方既然是腓尼基人爆開來個，箇拉鄉方箇星也等迦南地方差弗多個。其拉也是拜摩陸^[1]菩薩個。

[1] Moloch, 上古近東信仰中的一個神明

Bu-sah-go siang-mao z ts'æ-hwô dong cü-c'ih-go, li-hyang k'ong-sing, nga-deo sang-leh mang-mang ho, tsiang siao-nying tiu-leh bu-sah li-hyang ih-z sæn-k'eh ziu me-sah de; bông-pin cong nying le-kwu, k'ao dong-lo, hwun-t'in hyi-di, zia-zia bu-sah.

菩薩個相貌是榮花銅^[1]鑄出個，裏向空心，外頭生勒猛猛火，將小人丟勒菩薩裏向一時三刻就焠煞了。旁邊衆人擂鼓，敲銅鑼，歡天喜地謝謝菩薩。

[1] 黃銅

Üô-gô-to-gyi-li læ we-djü dzing-ts ka z-'eo, Kyüô-da-gyi nying wô z bu-sah kông 'o-se lôh-læ tsah-vah gyi-lah, wô z ing-we gyi-lah ih-hyang feh-sô-teh tsiang zi-go ts'ing-ng ts'ing-nô hyin-peh bu-sah,

tsih-we ma-læ gyüong-kw'u nying-kô ng-nô tso foh-li. Keh-lah næn-kæn gyi-lah ziu-tsiang nyi-pah to-sing tu z wông-seng kong-ts siao-yia keh-sing, veng-zi hyin peh Mo-loh-bu-sah me-sah-de, wa-yiu sæn-pah to-sing do-nying yia tu dzing-nyün sô-c'ih zi-go sing-ming veng-zi me-sah-de.

亞伽多奇利來圍住城子介時候，迦大其人話是菩薩降禍崇落來責罰其拉，話是因爲其拉一向弗捨得將自個親兒親因獻撥菩薩，只會買來窮苦人家兒因做福禮。箇拉難間其拉就將二百多星都是王孫公子少爺箇星，焚自獻撥摩陸菩薩焠煞了，還有三百多星大人也都情願捨出自個性命焚自焠煞了。

Meng-go shih-wô. 問個說話

Kyüô-da-gyi læ 'ah-li ih-pin? Z soh-go di-fông nying deng ky'i-deo-go? Sang-i 'o-jü-yia? Ping-mô dza-go? Soh-go di-fông, yiu joh-koh læ-kæn? Üô-gô-to-gyi-li tang-tsing Ah-fi-li-kyüô ky'i, yüong soh-go kyi-kao? Teng Lo-mô tang tsiang we-leh dza z-t'i ky'i-ing-go? Lo-mô-nying yüong soh-go kyi-kao? Ko-hæ tao Ah-fi-li-kyüô ky'i, yüing-ky'i hao feh? Kyi-z tang ky'i-deo-go? Tang zông to-siao nyin-dæ? Di-nyi-tsao lön-tsing-læ z jü pô-sæ? Gyi dza tang ky'i-deo-go? Keh cü-kwu

vu-nyih-ts 'o-jü? Tao Lo-mô læ lu-zông dza-go? Gyi siu-'ô ping-mô
dza-go? Dza-we Lo-mô feh peh gyi tsing-voh? Z ky'ü-leh jü? 'Eo-deo
Hen-nyi-pô keh-go-nying dza-go kyih-gyüoh? Di sæn tsao Kyüô-da-gyi
yi nao-z, jü ky'i ts'ao-mih-go? Kyüô-da-gyi dzing-ts yiu dza-kun-do?
Dziah tao to-siao nyih-ts? Kyüô-da-gyi i soh-go hyiang-fông? Pa soh-go
bu-sah? Si-kyi-li wông-ti læ we-djü gyi-lah dzing-ts z-'eo, Kyüô-da-gyi
nying gyiu bu-sah dza gyiu-fah?

迦大其來何裏一邊？是啥個地方人庵起頭個？生意何如呀？兵
馬咋個？啥個地方有屬國來間？亞伽多奇利打進阿非利加去用啥個
計較？等羅馬打仗爲了咋事體起因個？羅馬人用啥個計較？過海到
阿非利加去，運氣好弗？幾時打起頭個？打上多少年代？第二遭亂
進來是誰把帥？其咋打起頭個？箇主顧武藝子何如？到羅馬來路上
咋個？其手下兵馬咋個？咋會羅馬弗撥其征服？是虧了誰？後頭漢
尼巴箇個人咋個結局？第三遭迦大其又鬧事，誰去抄滅個？迦大其
城子有咋管大？着到多少日子？迦大其依啥個鄉方？拜啥個菩薩？
西基里皇帝來圍住其拉城子時候，迦大其人求菩薩咋求法？

Di S Tsông. 第四章

Yiæ-su yi-zin 196 nyin, Jü-li-üô wông-ti En-ti-ah-ko ing-we bao-nyiah Hyi-lah di-fông, keh-lah Hyi-lah nying tao Lo-mô ky'i kao-su. Lo-mô nying ziu tang-fah ky'ing-ts'a ko-læ, eo gyi nyiang-c'ih. En-ti-ah-ko peng læ feh-k'eng nyiang, tsæ-wô Hen-nyi-pô ts'ing-ts' kyi-we læ t'iao-so gyi teng Lo-mô koh ky'i tang-tsiang. Tang-ba-ts gyi zi-go di-fông long-tsong peh Lo-mô nying deh-leh-ky'i; yi-'eo Jü-li-üô ziu voh Lo-mô kæ-kwun-de.

耶穌以前 196 年，敘利亞皇帝安底阿戈^[1]因爲暴虐希臘地方，箇拉希臘人到羅馬去告訴。羅馬人就打發欽差過來，謳其讓出。安底阿戈本來弗肯讓，再話漢尼巴趁此機會來挑唆其等羅馬國去打仗。打敗仔其自個地方攏總撥羅馬人奪了去，以後敘利亞就服羅馬該管^[2]了。

[1] Antiochus, 前一章譯作安德約戈，塞琉古帝國第六位國王安條克三世

[2] 統治；管轄

Mô-kyi-teng wông-ti Fi-lih di-ng, ing-we zin-deo tang-tsiang z-'eo, gyi sing-siang iao pông-ts'eng Kyüô-da-gyi; se-tsih m-neh dong-siu, Lo-mô nying yia læ vah gyi. Fi-lih be gyi-lah sah ba-ts, teng gyi-lah kông-'o, tsih-teh tsiang ih-go ng-ts song tao Lo-mô ky'i tso tông-deo. 'Eo-deo wa-yiu ih-go ng-ts tsih-leh we siang pao ah-tia-go dziu,

fæn-cün peh Lo-mô nying k'ô-ky'i, gyi-go koh-veng yia tso Lo-mô-go joh-koh-de. Keh z Yia-su yi-zin 168 nyin z-t'i.

馬基頓^[1]皇帝腓力第五^[2]，因為前頭打仗時候，其心想要幫迦大其，雖即嚙得動手，羅馬人也來伐其。腓力被其拉殺敗仔，等其拉講和，只得將一個兒子送到羅馬去做當頭^[3]。後頭還有一個兒子只勒會想報阿爹個仇，反轉撥羅馬人柯去，其個國份也做羅馬個屬國了。箇是耶穌以前 168 年事體。

[1] Μακεδονία, 現譯為馬其頓

[2] Φίλιππος Ε', 此處為馬其頓國王腓力五世

[3] 人質

Ka z-'eo Hyi-lah Nen-pin yiu deh-ma-go siao-koh cong-ming kyiao-leh Üô-kæ-üô. Ing-we dô-kô feh t'a-bing, Lo-mô nying ts'ing-ts' kyi-we ky'i tsing-voh gyi-lah: ziu tsiang Ko-ling-to kying-dzing lo-liah, fông-ho siao-diao. Keh z teng mih-diao Kyüô-da-gyi dong-nyin-go. Ts'ô-feh-to z-'eo Si-pæn-yüô yia kwe-peh Lo-mô kæ-kwun-de. Tsæ deng 45 nyin Ah-gyih-r wông-ti sæn-go ng-ts feh 'o: do ng-ts ming-z kyiao-leh Gyi. geh-t'a, tsiang gyi ih-go ah-di meo-sah-de. Wa-yiu ih-go dao tao Lo-mô ky'i, t'ao kyi-ping. Dæn-z Lo-mô-nying feh k'eng kyi gyi, dzih teng-tao gyi yia peh ah-ko sah-diao-de; 'eo-deo sön z

ky'i hyüih-sing pao gyi-go dziu, k'ô Gyi-geh-t'a lôh lao-kæn-li ngo sah, tsiang gyi di-fông tso Lo-mô kæ-kwun-go joh-koh-de.

介時候希臘南邊有特買^[1]個小國，總名叫勒亞該亞^[2]。因爲大家弗太平，羅馬人趁此機會去征服其拉。就將哥林多^[3]京城擄掠，放火燒掉。箇是等滅掉迦大其同年個。差弗多時候西班牙也歸撥羅馬該管了。再庀 45 年阿及爾^[4]皇帝三個兒子弗和：大兒子名字叫勒求耨泰^[5]，將其一個阿弟謀殺了。還有一個逃到羅馬去，討救兵。但是羅馬人弗肯救其，直等到其也撥阿哥殺掉了。後頭算是起血心報其個仇，柯求耨泰落牢監裏餓煞，將其地方做羅馬該管個屬國了。

[1] 好些個；好幾個。現代寧波話說「特猛」

[2] Ἀχαΐα

[3] Κόρινθος, 又譯爲科林斯

[4] Algiers, 現譯爲阿爾及爾，此處指北非古國努米底亞，在今阿爾及利亞北部

[5] Jugurtha, 現譯爲朱古達。努米底亞國王

Lo-mô gyün-ping z-ka yiang-k'æ ky'i; sæn-t'ah da-tsiu tu yiu kæ-kwun-go di-fông. Dæn-z kyî-jün yiu ka hyü-to 'o-se, long-tao bih-koh sing-zông, tsiang-læ keh 'o-se pih-ding we long-tao zi-go deo-teng.

Ing-we gyi hwun-hyi k'en bih-koh-go hyüih, ziang shü ka liu-c'ih-læ, z-jün zi-go hyüih, yia iao kyiao-kyiao gyi zi-go din-pæn.

羅馬權柄是介揚開去，三埧大洲都有該管個地方。但是既然有介許多禍祟，弄到別國身上，將來箇禍祟必定會弄到自個頭頂。因爲其歡喜看別國個血，像水介流出來，自然自個血，也要澆澆其自個田畝。

Lo-mô nying ih-hyang z ting æ-sih peng-di. Dæn-z ing-we gyi tsiang-kyüing yiu hyü-to nga-koh tsing-voh-de, shü-dao do, lih-wông fi-wông tu læ gyi siu-li, keh-lah ziu siang tao peng-koh công-gyün, zi lih we wông. Tsæ-wô siu-'ô ping-mô kyi-jün yiu nga-koh nying sah-leh tao m-su-moh-tsiang-go, keh-tsao ziu-z sah gyi-lah zi-go nying yia m-iao-kying.

羅馬人一向是頂愛惜本地。但是因爲其將軍有許多外國征服了，勢道大，列王廢王都來其手裏，箇拉就想到本國掌權，自立爲王。再話手下兵馬既然有外國人殺了到嚟數目賬個，箇遭就是殺其拉自個人也嚟要緊。

Ah-gyih-r læ-kæn tang-go z-'eo, nyün-sæ ming-z kyiao-leh Mô-liah, c'ih-sing læ-leh ti-vi, sing-keh hyüong-ôh. Gyi siu-'ô yiu ih-go tsiang-kyüing ming-z kyiao-leh Si-lah, ing-we z kong-ts c'ih-sing, ts-

tsih yi hao, kong-lao yi do: keh-lah Mô-liah ts'ih-ts' ts'ih-'eng ky'i-gyi-feh-ko de.

阿及爾來間打個時候，元帥名字叫勒馬略^[1]，出身來勒低微，性格兇惡。其手下有一個將軍名字叫勒西拉^[2]，因為是公子出身，資質又好，功勞又大。箇拉馬略切齒切恨氣其弗過了。

[1] Gaius Marius, 羅馬改革家

[2] Lucius Cornelius Sulla, 現譯爲蘇拉。羅馬將軍、政治家、軍事家

Pah-sing da-kæ z i-deh Mô-liah, cong cü-'eo tu kwe-leh Si-lah keh-pin. Gyi-lah ziu long-c'ih tang-tsiang z-t'i læ: Si-lah tang-ying-tsiang Mô-liah c'ong-kyüing, ze-siu c'ih-meng tao Peng-tu di-fông ky'i vah Mi-t'i-da-ti wông-ti. Mô-liah ziu kyü-læ ky'i-leh ping p'o-tsing dzing li-hyang, ih-lin ng nyih ng yia, tsiang kong-'eo teng pah-sing sah-diao m-su-moh-tsiang to: 'eo-deo long-gyün feh-hyü pah-sing kong-kyü tsong-kwun: keh-nyin li-hyang, tsiu ky'üoh-tse, fah dziao-nyih bing si-de.

百姓大概是依了馬略，衆諸侯都歸勒西拉箇邊。其拉就弄出打仗事體來。西拉打贏仔仗，馬略充軍，隨手出門到本都^[1]地方去伐米替大底^[2]皇帝。馬略就歸來起了兵破進城裏向，一連五日五夜，將公侯等百姓殺掉嘸數目賬多，後頭弄權弗許百姓公舉總管。箇年裏向，酒喫醉，發潮熱病死了。

[1] Πόντος

[2] Μιθριδάτης, 現譯爲米特里達梯，此處爲本都王國國王米特里達梯六世

Si-lah kyü-læ, Mô-liah-go ng-ts ky'i ti-dih gyi. Si-lah ying-ts p'o-
tsing dzing-li-hyang fi-dæn pao zi-go dziu, ziu-z siu-'ô ping-mô yiu
ün-ky'i cü-kwu, yia tu cing gyi-lah pao-dziu, sah-diao-go nying su-tu
su-feh-pin.

西拉歸來，馬略個兒子去抵敵其。西拉贏仔破進城裏向，非但
報自個仇，就是手下兵馬有怨氣主顧，也都准其拉報仇，殺掉個人
數都數弗遍。

Si-lah long-gyün long-tao sæn-nyin: 'eo-deo gyi zi nyiang-we tso
bah-sing nying. Keh-z Yiæ-Su yi zin 80 nyin.

西拉弄權弄到三年，後頭其自讓位做白身人。箇是耶穌以前 80
年。

Gyi yiu liang-kyü shih-wô eo nying sia-leh gyi veng-mo zông-deo,
wô. M-yiu nying pi Si-lah pao-eng tsæ 'eo, pao dziu tsæ li-'æ.

其有兩句說話謳人寫勒其墳墓上頭，話：「噯有人比西拉報恩
再厚，報仇再厲害。」

Deng-zông kyi-nyin yi yiu liang-go da-tsiang công-gyün de.

庵晌幾年又有兩個大將掌權了。

Ih-go ming-z kyiao-leh P'un-p'e, z su-dzông læ Üô-si-üô keh-pin. tang-tsiang to. Gyi tsing-voh-go koh-su t'ong-tsong yiu jih-ng, p'o-tsing lo-liah-go dzing-ts yiu pah-pah to-sing: Yiæ-lu-sah-leng yia dzæ-gyi-nen. Keh z Yiæ-su yi-zin 63 nyin.

一個名字叫勒潘沛^[1]，是素常來亞細亞箇邊，打仗多。其征服個國數統總有十五，破進擄掠個城子有八百多星。耶路撒冷也在其內。箇是耶穌以前 63 年。

[1] Gnaeus Pompeius, 現譯爲龐培。羅馬軍事家、政治家

Di nyi-go da-tsiang, ming-z kyiao-leh Kæ-sah, yiu hyü-to nyin-dæ læ Si-pun-pin læ-kæn tang-tsiang-ko. Si-pæn-yüô veh-læn-si, Jih-r-mæn, 'O-læn, lin Ing-kyih-li, keh-sing di-fông, ing-we nying ts'u-mæn yiu-yüong vu-meo, feh hyiao-teh ping-fah, keh-lah tu peh gyi tsing-voh de: nying peh gyi sah-diao yiu ih-pah-to væn; lo-liah-læ-go yia ts'ô-feh-to.

第二個大將，名字叫勒該撒^[1]，有許多年代來西半邊來間打仗個。西班牙、佛蘭西^[2]、日耳曼、荷蘭，連英吉利箇星地方，因爲人粗蠻，有勇無謀，弗曉得兵法，箇拉都撥其征服了。人撥其殺掉有一百多萬，擄掠來個也差弗多。

[1] Gaius Julius Caesar, 現譯爲凱撒。羅馬軍事家、政治家

[2] 現譯爲法蘭西

Keh liang cü-kwu yi ts'ing ih-go nying ming-z kyiao-leh Keh-læ-su z Lo-mô koh ting yiu-lao, teng gyi-lah dô-kô siang-liang jü-z.

箇兩主顧又請一個人，名字叫勒葛萊蘇^[1]，是羅馬國頂有佬^[2]，等其拉大家商量敘事。

[1] Marcus Licinius Crassus，現譯爲克拉蘇。羅馬軍事家、政治家

[2] 富有

Keh-læ-su tao Po-s ky'i tang-tsiang si-de. Kæ-sah siang tso wông-ti, ziu teng P'un-p'e tang-tsiang. P'un-p'e ba-ts dao tao Yiæ-gyih, peh Yiæ-gyih koh-wông meo-sah-de.

葛萊蘇到波斯去打仗死了。該撒想做皇帝，就等潘沛打仗。潘沛敗仔逃到埃及，撥埃及國王謀殺了。

Kæ-sah yi-'eo se-tsih yiu wông-ti-go gyün-ping; gyi yia feh ken yüong wông-ti ts'ing-hwu, ing-we k'ong-p'ô pah-sing iao dzao-fæn. Dæn-z feh-zông s-nyin yiu loh-jih kong-'eo, siang kyiut'in-ô c'ih keh-go hyüong-siu-go gyün-ping, kyih-deh-tông, teng gyi sah-diao. Keh-z Yiæ-su yi-zin 44 nyin.

該撒以後雖即有皇帝個權柄，其也弗敢用皇帝稱呼，因為恐怕百姓要造反。但是弗上四年有六十公侯，想救天下出箇個兇手個權柄，結了黨，等其殺掉。箇是耶穌以前 44 年。

Kong-‘eo se-tsih u-su Kæ-sah, dæn-z pah-sing-lah ing-we gyi dj,ông dj,ông tso hyi-veng peh gyi-lah k’en, tsæ-wô yiu hyü-to zin-deo lo-liah-læ-go dzæ-veh feng peh gyi-lah, keh-lah hwun-hyi gyi, dzing-nyün pông-ts’eng Kæ-sah-go nga-sang pao-gyi-go dziu; wa-yiu coh do gyün-ping peh gyi.

公侯雖即惡慆^[1]該撒，但是百姓拉因爲其常常做戲文撥其拉看，再話有許多前頭擄掠來個財物分撥其拉，箇拉歡喜其，情願幫襯該撒個外甥報其個仇，還有給^[2]大權柄撥其。

[1] 厭惡

[2] 給予

Keh nga-sang ming-z kyiao-leh Oh-da-vi, teng ih-go da-tsiang, ming-z kyiao-leh En-teng, kyih-deh-tông, coh ah-me peh gyi tso lao-nyüing. Keh liang-go cü-kwu yi ts’ing ih-go ting do yiu-lao kong-‘eo, dô-kô tso z-t’i. Dæn-z ing-we En-teng li-diao gyi lao-nyüing, teng Yiæ-gyih nyü-wông dong-shih, keh-lah Oh-da-vi ta-ling ping-mô ky’i vah gyi. En-teng ba-ts lin Yiæ-gyih nyü-wông tu zing si-de. Yiæ-gyih di-fông yi-‘eo yia kwe peh Lo-mô kæ-kwun.

箇外甥名字叫勒屋大維^[1]，等一個大將，名字叫勒安敦^[2]，結了黨，給阿妹撥其做老嫗。箇兩個主顧又請一個頂大有佬公侯，大家做事體。但是因爲安敦離掉其老嫗，等埃及女王同室，箇拉屋大

維帶領兵馬去伐其。安敦敗仔連埃及女王都尋死了。埃及地方以後也歸撥羅馬該管。

[1] Gaius Octavius, 羅馬帝國第一任元首

[2] Marcus Antonius, 現譯爲安東尼, 羅馬政治家、軍事家

Oh-da-vi kyü-læ Lo-mô nying kô gyi tsiah-we, wa-yiu c'ü gyi ih-go 'ao Ao-kwu-z-tôh, ziu-z ting tseng-djong-go, i-s. Ing-we z tso-leh Kæ-sah kyî-pa ng-ts, gyi ming-z yia kyiao-leh Kæ-sah. Keh liang-go ming-z lin tsiah-we yi-'eo tu z shü-dj,ün-go. Keh-lah Oh-da-ziu hao sön z Lo-mô di-ih-go wông-ti.

屋大維歸來，羅馬人加其爵位，還有取其一個號：奧古士督^[1]，就是頂尊重個意思。因為是做勒該撒寄拜兒子，其名字也叫勒該撒。箇兩個名字連爵位以後都是世傳個。箇拉屋大^[2]就好算是羅馬第一個皇帝。

[1] Augustus, 現譯爲奧古斯都

[2] 原文漏了一個「維」

Meng-go shih-wô. 問個說話

Jü-li-üô we-leh soh-go z-ken peh Lo-mô nying deh-leh-ky'i? Mô-kyi-teng ni? Üô-kæ-üô? Ah-gyih-r? 'Eo-deo gyi zi yiu soh-go pao-ing ma? Mô-liah teng Si-lah long gyün z dza-go? P'un-p'e teng Kæ-sah ni? 'Eo-deo wa-yiu jü?

敘利亞爲了啥個事幹撥羅馬人奪了去？馬基頓呢？亞該亞？阿及爾？後頭其自有啥個報應嗎？馬略等西拉弄權是咋個？潘沛等該撒呢？後頭還有誰？

Di Ng Tsông. 第五章

Lo-mô dzing li-hyang yiu ih-go miao, kyiao-leh Dzih-neh-miao t'a-bing go z-'eo, miao-meng kwæn-liao go, yiu tang-tsiang z-'eo, miao-meng pih iao k'æ-go.

羅馬城裏向有一個廟，叫勒寂納^[1]廟。太平個時候，廟門關了個，有打仗時候，廟門必要開個。

[1] Janus, 現譯爲雅努斯。羅馬宗教中的門神

Z-dzong kyin Lo-mô dzing-ts yi-'eo, ih-dzih tao Yiæ-su loh-væn, sön-læ long-tsong yiu 752 nyin, keh-go miao-meng toh-toh tsih kwæn-

leh sæn-tsao ko, wa peh-ko tsih-yiu dzæn-z kong-fu; kwæn-ih-kwæn,
lin-mông ziu yi iao k'æ de.

自從建羅馬城子以後，一直到耶穌落凡，算來攏總有 752 年，
箇個廟門篤篤只關了三遭過，還不過只有暫時功夫，關一關，連忙
就又要開了。

Keh-leh koh-veng djoh-tsih yü-kô do de. Lo-mô-koh tôh-fah-ts-
deo peng-læ ziu tsih-leh ih-zo dzing-ts, di-fông peh-ko tsih ziang
Nying-yün ka-kun do. Dzih-teng Ao-kwu-z-tôh tso wông-ti ka z-'eo,
dzong poh-pin, lang-lang di-fông, ih-dzih tao nen-pin ho-nyih-go di-
fông; si-pin dzong Ing-kyih-li ih-dzih tao Po-s, s-gying-s-yün koh-tang-
koh di-fông, m-yiu ih-t'ah feh t'ing Lo-mô-nying s-hwun. Keh-lah 600
nyin zin-deo, Dæn-Yiæ-li k'en-kyin s-tsah yia-siu dzong hæ-li ka tseo-
zông læ, keh ziu-z Pô-pi-leng, Po-s, Hyi-lah, Lo-mô, keh s-go koh-kô
lin-ky'in hying-ky'i-læ, Gyi wô di-s tsah yia-siu siang-mao li-'æ,
hyüong-seh-seh go, gying-dao pi-cong-peh-dong, cü-pô-li yiu ngæ do-
do t'ih-go ngô-ts', yiang-seh tong-si we ky'üoh, we ngao-se, ky'üoh-
dzing-go ziu yüong kyiah dah-wu de. Keh z di-ts'ih tsông-li go.

箇勒國份逐節愈加大了。羅馬國篤發之頭本來就只勒一座城
子，地方不過只像鄞縣介管大。直等奧古士督做皇帝介時候，從北
邊，冷冷地方，一直到南邊火熱個地方，西邊從英吉利一直到波

斯，四近四遠^[1]國打國地方，嚟有一堆弗聽羅馬人使喚。箇拉 600 年前頭，但也理^[2]看見四隻野獸從海裏介走上來，箇就是巴比倫、波斯、希臘、羅馬箇四個國家連牽興起來。其話第四隻野獸相貌厲害，兇色色個，勁道比衆不同，嘴巴裏有呆大大鐵個牙齒，樣色東西會喫，會咬碎，喫剩個就用腳踏糊了。箇是第七章裏個^[3]。

[1] 鄰近

[2] Daniel，現譯作但以理、達尼爾。《舊約聖經·但以理書》的作者

[3] 指《但以理書》第七章「四獸的異象」

Wa-yiu di-s tsông-li kông tao keh ngæ-do-do ngeo-ziang, gyi deo z kying-ts go, gyi hyüong-kwun-deo teng siu-kwang tu z nying-ts go, gyi du-bi teng do-t'e tu z ts'æ-hwô-dong go; gyi kyiah-kwang z t'ih go, gyi liang tsah kyiah z ih-pun t'ih 'o ih-pun na-nyi. Keh yia z ts-tin keh s-go koh-kô we lin-ky'in hying-ky'i-læ djü t'in-'ô. Gyi wô di s-go koh-kô we ziang t'ih ka gyiang. T'ih neng-keo k'ao-se pah-yiang tong-si, keh-go koh yia we ts'ao-mih hyü-to bih-koh di-fông, dæn-z. ing-we gyi liang-tsah kyiah z ih-pun t'ih 'o ih-pun na-nyi, keh-lah keh go, koh 'eo-deo ih-pun gyiang-wang: ih-pun no-ziah. Gyi we bih-koh di-fông ping-long, dæn-z liang-'ô tsong feh kao-nyin, tsing-ziang t'ih teng na-nyi ka sô-lih-shih-dao ih-ngæn 'o-feh-long-go.

還有第四章裏講到箇呆大大偶像，其頭是金子個，其胸腕頭等手梗都是銀子個，其肚皮等大腿都是菜花銅個，其腳梗是鐵個，其兩隻腳是一半鐵和一半爛泥（箇也是指點箇四個國家會連牽興起來治天下）。其話第四個國家會像鐵介強。鐵能夠敲碎百樣東西，箇個國也會抄滅許多別國地方，但是因為其兩隻腳是一半鐵和一半爛泥，箇拉箇個國後頭一半強橫、一半懦弱。其會別國地方併攏，但是兩下總弗膠粘，正像鐵等爛泥介所立失道，一眼和弗攏個^[1]。

[1] 指《但以理書》第二章「巨人像的異夢」

Keh kyü shih-wô pô Lo-mô-koh z-t'i kông-wun de. Ing-we Lo-mô joh-koh to, koh-veng mang-yiang-yiang, pah-sing zeh-ts'ih-peh-la, ng-'eo-ngô-feh-zi, ping-mô se to, fæn-cün yü-kô no-ziah de.

箇句說話把羅馬國事體講完了。因為羅馬屬國多，國份猛洋洋^[1]，百姓雜七不刺，爾候我弗齊，兵馬雖多，反轉愈加懦弱了。

[1] 浩瀚；廣大

Yiæ su loh-væn 68 nyin, yiu ih-go tsiang-kyüing ming-z kyiao-leh Ah-to, teng wông-ti sah-sah-diao, gyi-zi tso wông-ti de. Ka z-'eo Lo-mô yiu ih-ts ping-mô læ Jih-r-mæn di-fông læ-kæn, ziu lih gyi zi-go tsiang-kyüing tso wông-ti, læ vah Ah-to; Ah-to ti-tông feh-djü, gyi-zi zing-si de. Wa-yiu ih-ts ping-mô læ Yiu-t'æ-koh læ-kæn, teh-cü ka-go fong-sing, yia ziu k'en-yiang lih gyi zi-go tsiang-kyüing ming-z kyiao-

leh Fi-z-pô-sæn tso wông-ti de. Kwe-keng z Fi-z-pô-sæn tang-ying, Lo-mô wông-ti ziu peh gyi tso de.

耶穌落凡 68 年，有一個將軍名字叫勒阿多^[1]，等皇帝殺殺掉，其自做皇帝了。介時候羅馬有一支兵馬來日耳曼地方來間，就立其自個將軍做皇帝，來伐阿多。阿多抵擋弗住，其自尋死了。還有一支兵馬來猶太國來間，得知介個風聲，也就看樣立其自個將軍，名字叫勒菲士巴三^[2]做皇帝了。歸根^[3]是菲士巴三打贏，羅馬皇帝就撥其做了。

[1] Marcus Salvius Otho，現譯為奧托。羅馬帝國皇帝之一

[2] Titus Flavius Vespasianus，英語化為 Vespasian，現譯為韋斯巴薊。羅馬帝國弗拉維王朝的第一位皇帝

[3] 最終

Yiæ-su loh-væn 193 nyin ka z-'eo, keh-sing yü-ling-ping zi yi lih ih-go cü-kwu ming-z kyiao-leh Peh-ti-nah-z tso wông-ti; dæn-z ing-we keh-go cü-kwu feh i gyi-lah tso-z-t'i, keh-lah ziu ông-tsao-tsao tsiang gyi sah-diao; yi tsiang wông-ti-go tsiah-we do-læ ma-diao, wô, ze-bin soh-go nying k'eng do-c'ih dong-din to-go cü-kwu, ziu iao peh gyi tso wông-ti. Yiu ih-go cü-kwu do-c'ih 900,0000 nying-ts, ziu teng-we tso wông-ti. Tso-leh ng-ko-yüih kong-fu wông-ti, yiu ih-go tsiang-kyüing meo-wông ts'ön-we teng gyi sah-diao.

耶穌落凡 193 年介時候，箇星羽林兵自又立一個主顧，名字叫勒不蒂捺士^[1]，做皇帝。但是因為箇個主顧弗依其拉做事體，箇拉就快糟糟將其殺掉。又將皇帝個爵位馱來賣掉，話：「隨便啥個人肯馱出銅鈔多個主顧，就要撥其做皇帝。」有一個主顧馱出 900,000 銀子，就登位做皇帝。做了五個月功夫皇帝，有一個將軍謀皇篡位等其殺掉。

[1] Publius Helvius Pertinax，現譯作佩蒂納克斯，五帝之年的第一位羅馬皇帝

Lo-mô di-fông t'a-bing-go nyih-ts z tsing ky'üih-go. Sæn-pah nyin li-hyang t'ong-tsong yiu s-jih sæn wông-ti, tao-yiu nyiæn-pah z peh zi-go pah-sing sah-diao-go. Keh-sing da-kæ tu z tso nying hyüong-ôh-go cü-kwu. Yü-to jih-ng li-hyang yiu kyi-go z sông-leh dzing-li-go: sön-læ toh-toh tsih-yiu loh-ts'ih-go 'ang-we hao-tin cü-kwu-z jün-cong-go.

羅馬地方太平個日子是真缺個。三百年裏向統總有四十三皇帝，倒有廿八是撥自個百姓殺掉個。箇星大概都是做人兇惡個主顧。餘多十五裏向有幾個是傷了陣裏個。算來篤篤只有六七個行爲好點主顧是善終個。

Yiæ-su loh-væn 287 nyin ka z-'eo yiu ih-go wông-ti ming-z kyiao-leh Di-'o-keh-li-siang; bah-zông gyi zi-go siu-'ô ih-go tsiang-kyüing

teng gyi do-kô zo-we djü t'in-ô. Ka z liang-go wông-ti-de, tu ts'ing-hwu Ao-kwu-z-tôh, ling-nga t'iao-shün liang-go cü-kwu,. peh gyi tsiah-we pi gyi zi siao ih-teng, yia hao dô-kô djü t'in-ô, ts'ing-hwu gyi Kæ-sah. Ka z-'eo ih-koh li-hyang yiu liang-go Ao-kwu-z-tôh, liang-go Kæ-sah.

耶穌落凡 287 年介時候有一個皇帝，名字叫勒提賀葛里相^[1]。拔上其自個手下一個將軍等其大家坐位治天下。介是兩個皇帝了，都稱呼奧古士督，另外挑選兩個主顧，撥其爵位比其自小一等，也好大家治天下，稱呼其該撒。介時候一國裏向有兩個奧古士督，兩個該撒。

[1] Diocletianus, 英語化爲 Diocletian, 現譯爲戴克里先。羅馬帝國皇帝

Deng-zông kyî-nyin keh liang-go Ao-kwu-z-tôh t'e-we nyiang peh keh liang go Kæ-sah tso-de: gyi zi dzing-gyiu tso bing-deo pah-sing. 'Eo-deo keh liang-go Kæ-sah, tsiang koh-kô feng-k'æ de; ih-go læ Tong-pin, ih-go læ Si-pin.

庵响幾年箇兩個奧古士督退位讓撥箇兩個該撒做了。其自仍舊做平頭百姓。後頭箇兩個該撒，將國家分開了。一個來東邊，一個來西邊。

Ih-go Kæ-sah yiu ih-go ng-ts ming-z kyiao-leh Kong-tæn-ding. Gyi tsih-we ts-'eo Lo-mô yi 'ah-long kwe-peh gyi de. Gyi ziu ts'in-tu

tao T'a-da-nyi-li di-fông, sing cōh ih-zo dzing-ts ming-z kyiao-leh
Kong-tæn-ding-dzing ziu-z næn-kæn sô eo kyüing-z-dæn-ting.

一個該撒有一個兒子名字叫勒貢旦定^[1]。其即位之後羅馬又合攏歸撥其了。其就遷都到他大尼里^[2]地方，新築一座城子，名字叫勒貢旦定城，就是難間所謳均士淡丁。

[1] Constantinus，英語化爲 Constantine，現譯爲君士坦丁。此處爲君士坦丁一世/君士坦丁大帝

[2] Dardanelles，現譯爲達達尼爾

Yiæ-su 367 nyin ka z-'eo yiu liang hyüong-di dô-kô tsih we, koh-kô dzing-gyiu yi feng-k'æ de; ih-go djü Tong-pin, ih-go djü Si-pin.

耶穌 367 年介時候有兩兄弟大家即位，國家仍舊又分開了。一個治東邊，一個治西邊。

Dzong-ts' ts-'eo Lo-mô koh ziu sæ-ba-de. Tong pin yiu Po-s koh pi gyi-lah gyiang-wang, hyü-to di-fông peh gyi-lah deh-ky'i de. Si-pin yiu ih do-dziao mæn-nying dzong Ngo-lo-s, Su-yi-t'in, Jih-r-mæn keh-sing di-fông ka lön-tsing læ. Lo-mô nying feh neng-keo ti-tông, tsih k'o-yi, ih-kw'e ih-kw'e di-fông nyiang peh gyi-lah.

從此之後羅馬國就衰敗了。東邊有波斯國比其拉強橫，許多地方撥其拉奪去了。西邊有一大潮蠻人從俄羅斯、蘇以天^[1]、日耳曼

箇星地方介亂進來。羅馬人弗能夠抵擋，只可以一塊一塊地方讓撥其拉。

[1] Sweden, 現譯爲瑞典

Dzih-teng Yiæ-su yi-'eo s-pah ts'ih-pah-jih nyin kwông-kying, Lo-mô di-fông 'o-jün siah-wun-de, lin kying-dzing tu mih-diao de.

直等耶穌以後四百七八十年光景，羅馬地方和然^[1]削完了，連京城都滅掉了。

[1] 完全；全然

Keh-pæn mæn-nying ziu tsiang Lo-mô koh-veng feng-leh jih-koh sang. Keh ziu-z Dæn-yiæ-li kông-tao di-s tsah yia-siu yiu jih-tsah koh-go shih-wô yiao-nyiaen de.

箇班蠻人就將羅馬國份分了十國生。箇就是但也理講到第四隻野獸有十隻國個說話效驗^[1]了。

[1] 應驗

Meng-go shih-wô. 問個說話

Keh Dzih-neh miao wa-z kwæn-go nyih-ts to wa-z k'æ-go nyih-ts to? Koh-veng tao dza z-'eo ting do? Sin-cü Dæn-yiæ-li yiu soh-go shih-

wô kông-tao Lo-mô-koh? Lo-mô koh-veng kyi-jün ka do, dza-we fæn-cün no-ziah de?

箇寂納廟還是關個日子多還是開個日子多？國份到咋時候頂大？先知但也理有啥個說話講到羅馬國？羅馬國份既然介大，咋會反轉懦弱了？

Yiæ-su 68 nyin yiu soh-go z-t'i? 196 nyin, yiu soh-go z-t'i? 830 nyin li-hyang yiu kyi-go wông-ti? Yiu kyi-go meo-sah de? Yiu kyi-go z jün-cong go? Di-'o-keh-li-siang tso soh-go z-t'i? Kong-tæn-ding z jü? Kong-tæn-ding-dzing læ 'ah-li? 'Eo-deo z jü yi teng koh-kô feng-k'æ de? Yi-'eo Tong-pin di-fông peh jü-lah deh-ky'i? Si-pin ni? Tao dza z-'eo mih-diao? 'Eo-deo feng-leh to-siao koh-veng?

耶穌 68 年有啥個事體？196 年有啥個事體？300 年裏向有幾個皇帝？有幾個謀殺了？有幾個是善終個？提賀葛里相做啥個事體？貢旦定是誰？貢旦定城來何裏？後頭是誰又等國家分開了？以後東邊地方撥誰拉奪去？西邊呢？到咋時候滅掉？後頭分了多少國份？

Di-Loh Tsông. 第六章

Lo-mô di-fông deo-tsao-ts koh-veng siao, teh-ky'i 'eo; teng-tao koh-veng do de, teh-ky'i sông-sing ih-ngæn m-neh de.

羅馬地方頭早仔國份小，德氣^[1]厚；等到國份大了，德氣爽性一眼嘸得了。

[1] 美德

Ing-we tang-tsiang tang-leh to, keh-lah nying-go sing yüih-long yüih-hyüong de; ziu-z t'a-bing-go z-'eo, yia djông-djông iao jü-long hyü-to nying yüong tsing-tao tsing-ts'iang tang nying-dzing, nying-nying tsing-tsing sah peh pah-sing k'en. Wa-yiu pah-ying yia-siu, ling-nga ih-t'ah di-fông iang-kæn; yiu z-'eo eo nying tseo-tsing li-hyang ky'i teng yia-siu dô-kô teo; nen-nen nyü-nyü k'en-go nying feh-tsiao to-siao, ziah yiu nying peh yia-siu t'a-ky'üoh de, 'ôh-tsia peh te-siu tang-sah de, bông-pin k'en-tong cü-kwu long-tsong fæn-cün tsih-we kwah-kyiah kwah-siu, ho-lo-da-siao, kao-hying-siang.

因爲打仗打勒多，箇拉人個心越弄越兇了。就是太平個時候，也常常要聚攏許多人用真刀真槍打人陣，認認真真殺撥百姓看。還有百樣野獸，另外一埧地方養間。有時候謳人走進裏向去等野獸大家鬥。男男女女看個人弗照多少，若有人撥野獸拖喫了，或者撥對手打煞了，旁邊看東主顧攏總反轉只會擱腳擱手，呵囉大笑，高興相。

Yiu ih-tsao da tsiang-kyüing P'un-p'e yiu 500 to-sing s-ts tang-sah
peh pah-sing-lah k'en; yi yiu ih-tsao Da-lah-ziang wông-ti sah-diao
1,0000 yia-siu; wa-yiu eo 1,0000 nying di-leh tao-ts'iang tang peh cong
pah-sing k'en, Keh-lao-tiu wông-ti ka z-'eo, yiu 1,9000 nying læ jün-li
nying-tsing-wô ziang-liang-koh kao-tsin ka tang peh pah-sing-lah
k'en. Keh-sing pah-sing ziah-z m-neh keh-cong-ka hyi-deo, ziu iao
sing-tsiao-sah-de, ziu tsih-kwun siang dzao-fæn de.

有一遭大將軍潘沛有 500 多星獅子打煞撥百姓拉看。又有一遭
大拉象^[1]皇帝殺掉 1,0000 野獸，還有謳 1,0000 人提了刀槍打撥衆百
姓看，葛勞丟^[2]皇帝介時候，有 1,9000 人來船裏認真話像兩國交戰
介打撥百姓拉看。箇星百姓若是𠵼得箇種介嬉頭，就要心焦煞了，
就只管想造反了。

[1] Trajan, 現譯爲圖拉真

[2] Claudius, 現譯爲克勞狄。此處爲克勞狄一世

Tsæ-wô Lo-mô-nying tsing-voh ih-t'ah di-fông, wa-iao lin keh-
t'ah di-fông bu-sah tsia-ko-læ pa gyi. Yiu ih-go tsiang-kyüing ming-z
kyiao-leh Üô-kyi-bôh, ky'i ih-go ngæ-do-do miao-yü, peh 'en-t'in-'ô
bu-sah deng, ziu eo gyi Tu-jing-din.

再話羅馬人征服一埧地方，還要連箇埧地方菩薩借過來拜其。
有一個將軍名字叫勒亞基薄^[1]，起一個呆大大廟宇，撥咸天下菩薩

庵，就謳其都神殿^[2]。

[1] Agrippa，現譯爲阿格里帕，羅馬政治家、軍人

[2] 現譯爲萬神殿

Dæn-z Bu-sah yüih to, tsing-sing kying-djong go nying yüih-fah
ky'üih-de, z-jün tso nying-tsih-we yü-kô ǃa de. Ping-ts'ia 'en-t'in-ô
ting-ǃa ǃa-p'e-ts, teng ting-ǃa ǃa-hyang-fông, long-tsong jü-long tao
Lo-mô-koh, tsing-ziang shü liu-lôh den-li ka-go; keh-lah Lo-mô di-
fông pah-sing ǃa-z ǃa tao-gyih-deo de. (K'en Lo-mô-shü di-ih-tsông.)
Keh yia bing-feh-z feh-hyiao-teh dao-li yün-kwu; ziu-wô Hyi-lah teng
Lo-mô tu yiu hyü-to sing-yin nying kông-tao tso-nying-go kwe-kyü
dao-li, da-kæ tu z hao-go. Dæn-z ing-we keh-sing sing-yin nying yia
peh-ko tsih z ih-go nying, pah-sing-lah ih-ngæn M-kao gyü-dæn gyi-
lah, tsong feh-k'eng i gyi kao-hyüing. Keh yi m-fah go.

但是菩薩越多，真心敬重個人越發缺了，自然做人只會愈加壞了。並且咸天下頂壞壞坯子，等頂壞壞鄉方，攏總聚攏到羅馬國，正像水流落窰裏介個。箇拉羅馬地方百姓壞是壞到極頭了（看《羅馬書》第一章）。箇也並弗是弗曉得道理緣故，就話希臘等羅馬都有許多聖賢人講到做人個規矩道理，大概都是好個。但是因爲箇星聖賢人也不過只是一個人，百姓拉一眼嚟告懼憚其拉，總弗肯依其教訓。箇又嚟法個。

Ka k'en-ky'i-læ, iao nying tso-leh hao, pih ky'iao-leh t'in-zông
Jing-ming kông-lôh-læ, hao kao-nying teh-'ang. Keh-lah Ao-kwu-z-
tôh tso wông-ti, di 27 nyin ka z-'eo, Dao dzing-we nyüoh-sing deng-
leh ah-lah go cong-nyiang, ziu-z Yi-mô-nu-lih, ka-shih z Jing teng ah-
lah dô-kô læ-tong. Dzih tao s-ng-jih nyin ts-'eo, yiu nying tao Lo-mô
di-fông ky'i 'ang-kyiao, teng-tao Pao-lo tao Lo-mô-go z-'eo, Lo-mô
kong-we yi-kying-hying-wông de.

介看起來，要人做勒好，必巧勒天上神明降落來，好教人德
行。箇拉奧古士督做皇帝第 17 年介時候，「道成爲肉身庵勒阿拉個
中央」，就是「以馬努力^[1]」。解說是神等阿拉大家來東。直到四
五十年之後，有人到羅馬地方去行教，等到保羅到羅馬個時候，羅
馬公會已經興旺了。

[1] Emmanuel，又譯爲以馬內利。希伯來語，意爲「上帝與我們同在」

Ka z-'eo yiu ih-go wông-ti, ming-z kyiao-leh Nyi-lo, tso-nying
liao-feh-teh hyüong-ôh, dæ zi-go pah-sing-lah yia liao-feh-teh bao-
nyiah. Kyü Lo-mô-nying wô, gyi zi fông-leh ho siao-diao kying-dzing,
fæn-cün t'e-peh Yiæ-su-kyiao nying; ün-wông gyi-lah, feh-tsiao to-
siao nying peh gyi k'ô-læ sah-diao, sing-ts'a. Pao-lo yia dzæ-gyi-nen.
Wa-yiu yia-tao hwô-yün li-hyang iao me-sah nying tông lah-coh
yüong.

介時候有一個皇帝，名字叫勒尼羅^[1]，做人了弗得兇惡，待自個百姓拉也了弗得暴虐。據羅馬人話，其自放了火燒掉京城，反轉推撥耶穌教人，冤枉其拉，弗照多少人撥其柯來殺掉。信差^[2]保羅也在其內。還有夜到花園裏向要焜煞人當蠟燭用。

[1] Nero，現譯爲尼祿，羅馬皇帝之一

[2] Apostle，指基督教中爲了某個特殊使命奉召被差派出去的門徒，後譯爲使徒

Keh-sing ǝa-c'ü gyi læ-tih tso, keh-pæn kong-'eo se-jün feh-kwun 'æn-tsiang, dæn-z Nyi-lo keh-go-nying bih-yiang 'ang-we yia-z tsing-tsing ǝa-leh m-t'in-li ǝa de, keh-lah keh-sing nying ziu k'ô-gyi s kweng-ts tang-sah de. Keh tsing-tsing kyiao-leh væn-cong-nying tang-sah.

箇星壞處其來的做，箇班公侯雖然弗管閒賬，但是尼羅箇個人別樣行爲也是眞眞壞勒嚙天理壞了。箇拉箇星人就柯其使棍子打煞了。箇眞眞叫勒萬衆人打煞。

Nyiæn-nyin 'eo-deo, yi yiu ih-go wông-ti ming-z kyiao-leh Domih-siang, gyi yia z iao k'ô Yiæ-su-kyiao nying go. Tsiang sing-ts'a ; Iah-'en c'ong-kyüing tao Bah-mo hæ-tao cü-kwu ziu-z gyi.

廿年後頭，又有一個皇帝，名字叫勒陀密相^[1]，其也是要柯耶穌教人個。將信差約翰充軍到拔摩^[2]海島主顧就是其。

[1] Domitianus, 英語化爲 Domitian, 現譯爲圖密善。羅馬皇帝之一

[2] Πάτμος, 又譯爲帕特莫斯。海島名, 在希臘

Dæn-z meng-du yüh k'ô yüh-to. Yiæ-su 98 keh nyin, Da-lah-ziang tso wông ti, ka z-'eo Pi-t'e-nyi di-fông tsong-tôh tseo-veng gyi z-ka wô, "Yiæ-su-kyiao 'ang-leh ka kwông, tseo-long miao-yü-li pa-bu-sah-go nying 'o-jün ky'üh de.

但是門徒越柯越多。耶穌 98 箇年, 大拉象做皇帝, 介時候庇推尼地方總督奏文^[1], 其是介話: 「耶穌教行勒介廣, 走攏廟宇裏拜菩薩個人和然缺了。

[1] 上奏。此處指比提尼亞與本都行省的省長小普林尼和皇帝圖拉真的書信

Ziah-z kông gyi-lah hyiang-fông shih-wô, gyi-lah zi ih-pæn-nying me-nyih t'in-liang heh-tsao jü-long-læ tso-t'ah u-sen, ts'ông ky'üoh-ts ts'ing-tsæn Yiæ-su, ziang Jing-ming ka-go; kôh-nying tu vah-tsiu, feh t'eo-dao, feh kæn-ying, feh shih-iah, keh-sing ka-go; 'eo-deo dô-kô zo-tæn-long ky'üoh ih-djü væn ziu sæn-k'æ de.

「若是講其拉鄉方說話, 其拉自一般人每日天亮黑早聚攏來做埤烏碎, 唱曲子稱讚耶穌, 像神明介個。各人都罰咒, 弗偷盜、弗姦淫、弗失約、箇星介個。後頭大家坐帶攏喫一廚飯就散開了。」

Gyi wa-yiu wô, ziah-z keh-sing nying tsih-yiu Yiæ-su-kyiao ming-deo, m-neh væn bih-yiang ze-ming, wa-z kæ sah feh kæ sah?

其還有話：「若是箇星人只有耶穌教名頭，嘸得犯別樣罪名，還是該殺弗該殺？」

Wông-ti gyi-wô, keh z-jün kæ sah-go: tsih-z gyi-lah ziah k'eng ky'i-diao Yiæ-su, pa ah-lah-go bu-sah cü-kwu hao fông gyi c'ih. Læ keh-go wông-ti siu-li si-go meng-du yia tsing feh-siao.

皇帝其話：「箇自然該殺個。只是其拉若肯棄掉耶穌，拜阿拉個菩薩主顧好放其出。」來箇個皇帝手裏死個門徒也真弗少。

Yiæ-su 170 nyin, ka z-'eo kwông-kying yiu t'in-yiao di-dong, dong-leh li-'æ-go. Ziu yiu nying tseo-veng Wông-zông z-ka wô, “Keh tu-z bu-sah ông-de, iao vah ah-lah, ing-we zia-kyiao 'ang-leh ka kwông.” Gyi-lah sing-siang z iao t'iao-so wông-ti, ze-ming tso-tao Yiæ-su-kyiao nying sing-zông ky'i; feh teh-cü wông-ti zông-yü p'i-lôh-læ z-ka wô; “yia feh-pih ih-ding z iao ngô ky'i k'ô gyi-lah, ziah-z gyi-lah yiu-leh teh-ze bu-sah; bu-sah zi z-jün we ying-vah gyi-lah-go, ziah-kông t'in-yiao di-dong shih-wô, ng-lah dza-we long-tsong ky'ih-hoh-sah, gyi-lah tao fæn-cün en-en ǝng-ǝng k'ao-djoh Jing-ming tô-hwô, ih-ngæn m-ze m-ko ni?” Keh wông-ti ming-z kyiao-leh En-teng.

耶穌 170 年，介時候光景有天搖地動，動勒厲害個。就有人奏文皇上是介話：「箇都是菩薩快了，要伐阿拉，因為邪教行勒介廣。」其拉心想是要挑唆皇帝，罪名做到耶穌教人身上去。弗得知皇帝上諭批落來是介話：「也弗必一定是要我去柯其拉，若是其拉有了得罪菩薩，菩薩自自然會刑罰其拉個，若講天搖地動說話，爾拉咋會攏總喫惶煞，其拉到反轉安安穩穩靠着神明朵化，一眼嘸罪嘸過呢？」箇皇帝名字叫勒安敦^[1]。

[1] Aurelius，現譯為奧勒留。羅馬皇帝之一，《後漢書》稱其為大秦王安敦

Tsong-r-yin-ts, keh 300 nyin li-hyang tao yiu jih-go wông-ti z iao k'ô Yiæ-su-kyiao ; nying-go; sah-diao-go cü-kwu su-tu-su-feh-pin de. Dæn-z wông-ti tsih-z-ka k'ô, meng-du tsih z-ka yüih-fah to-ky'i-læ, dzih-teng Kong-tæn-ding teng-we, ih-k'en Yiæ-su-kyiao yi-kying ka hying-wông, gyi-zi ziu jih-Yiæ-su-kyiao, fæn-cün, tsiang hyü-to miao-yü, ts'ah-diao z pa kô-bu-sah go nying, tu iao bæn gyi-lah ze-ming-go. Dzong-ts'-ts'-eo, Lo-mô di-fông t'ong-sing sön-z Yiæ-su-kyiao di-fông.

總而言之，箇 300 年裏向倒有十個皇帝是要柯耶穌教人個。殺掉個主顧數都數弗遍了。但是皇帝只是介柯，門徒只是介越發多起來，直等貢旦定登位，一看耶穌教已經介興旺，其自就入耶穌教，反轉將許多廟宇拆掉，是拜假菩薩個人，都要辦其拉罪名個。從此之後，羅馬地方統性算是耶穌教地方。

Teng Yiæ-su lôh-væn, ts'ô feh-to z-'eo, Cong-koh z Hen-dziao. Đông-deo keh-sing 'o-zông z ka z-'eo Hen Ming-ti p'ing-ts'ing læ-go, z-dzong Veh-kyiao tsing Cong-koh ts-'eo, tao yin-dzæ yi-kying mao-mao yiu 20 nyin kwông-kying de. Lih-dziao-go, wông-ti wa-z kying gyi-lah-go ky'üih, tsôh-hying gyi-lah-go to; ts'-di nying siang-sing Veh-go cü-kwu yia peh-ko tsih-yiu sæn-feng-ts-ih, r-ping-ts'ia keh sæn-feng li-hyang tu-kyi z yiu-k'eo vu-sing-go cü-kwu to.

等耶穌落凡差弗多時候，中國是漢朝。蕩頭箇星和尚是介時候漢明帝聘請來個，自從佛教進中國之後，到現在已經毛毛有 2000 年光景了。歷朝個皇帝還是緊其拉個缺，作與其拉個多。此地人相信佛個主顧也不過只有三分之一，而並且箇三分裏向都計是有口無心個主顧多。

Ka k'en-ky'i-læ, teng Yiæ-su-kyiao z pi-feh-læ-go. Yiæ-su-kyiao z Yiu-t'æ-koh c'ih-go. Yiu-t'æ-koh koh-veng siao-siao-kun, veng-li yi pi Hyi-lah teng Lo-mô t'e-pæn; gyi-lah hyiang-fông z bih di-fông nying k'eh-ts'eng-go, gyi-lah koh-kô peh Lo-mô nying t'ong-sing ts'ao-mih de. Yiæ-su zi peh keh-pæn ǃa-nying long-sah de; gyi-go Sing-ts'a da-kæ tu-z ti-vi c'ih-sing-go; 'ang-kyiao ih-lin 'ang tao hyü-to dziao-dæ, yiu hyü-to wông-ti iao bæn gyi-lah. Ka k'en-ky'i-læ Yiæ-su kyiao iao siang 'ang-k'æ-ky'i shih-wô, ôh-ziang feh-tsiao dza næn, feh-teh-cü

tsih-siao 300 nyin kong-fu; ziu yi-kying hying-wông-de; s-teh t'in-ô
ting gyiang-wang koh-kô lin kæ-kwun go joh-koh tu we ky'i-diao gyi
zin-deo-go bu-sah, tsih pa Yiæ-su Tsing-Jing. Keh ky'i-næn-dao z
nying-go vu-nyih-ts sô neng-keo tso-leh-tao-go ma?

介看起來，等耶穌教是比弗來個。耶穌教是猶太國出個。猶太
國國份小小管，文理又比希臘等羅馬推扳。其拉鄉方是別地方人刻
忖個。其拉國家撥羅馬人統性抄滅了。耶穌自撥箇班壞人弄煞了。
其個信差大概都是低微出身個。行教一連行到許多朝代，有許多皇
帝要辦其拉。介看起來耶穌教要想行開去說話，惡像弗照咋難，弗
得知只消 300 年功夫，就已經興旺了。使得天下頂強橫國家連該管
個屬國都會棄掉其前頭個菩薩，只拜耶穌真神。箇豈難道是人個武
藝子所能夠做勒到個嗎？

Yin-dzæ ts'-di Sih-kyiao teng Dao-kyiao, pi yi-zin yi-kying 'o-jün
sæ-ba de. Yiæ-su-kyiao tao fæn-cün ih-nyin ih-nyin yü-kô hying-wông
ky'i læ de. K'en-ky'i-læ Cong-koh di-fông yia deng-feh-teh nyi-sæn-
pah, nyin, keh-sing nying iao-bông tu we siang. sing Yiæ-su-kyiao gyi.

現在此地釋教等道教比以前已經和然衰敗了。耶穌教倒反轉一
年一年愈加興旺起來了。看起來中國地方也庵弗得二三十年，箇星
人要防^[1]都會相信耶穌教其。

[1] 也許；可能

Meng-go shih-wô. 問個說話

Lo-mô pah-sing peng-læ wa hao feh? Tao dza z-'eo ăa-de ni? Dza-we ka ăa? Sing-tsiao-de soh-go z-t'i tōng hyi-deo? Wa-yiu soh-go yün-kwu ta-li gyi-lah yü-kô ăa? Lo-mô nying ka ôh, wa-z feh tong li-sing yün-kwu soh? Tsih-yiu jü we kao nying teh-'ang? Ao-kwu-z-tôh 27 nyin yiu soh-go z-t'i? Yiæ-su-kyiao kyi-z 'ang tao Lo-mô? Nyi-lo wōng-ti dæ gyi dza-go? 20 nyin ts-'eo yiu jü k'ô gyi-lah? Yiæ-su 98 nyin yiu soh-go z-t'i? 170 nyin kwōng-kying yiu soh-go z-t'i? 300 nyin li-hyang yiu kyi-go wōng-ti z k'ô Yiæ-su-kyiao-go? Ka k'ô-fah meng-du yiu ky'üih-tin ma? Kong-tæn-ding dza-go? Sih-kyiao teng Yiæ-su-kyiao 'ang-k'æ pi-ky'i-læ dza-go?

羅馬百姓本來還好弗？到咋時候壞了呢？咋會介壞？心焦了啥個事體當嬉頭？還有啥個緣故帶累^[1]其拉愈加壞？羅馬人介惡，還是弗懂理性緣故啥？只有誰會教人德行？奧古士督 27 年有啥個事體？耶穌教幾時行到羅馬？尼羅皇帝待其咋個？20 年之後有誰柯其拉？耶穌 98 年有啥個事體？170 年光景有啥個事體？300 年裏向有幾個皇帝是柯耶穌教個？介柯法門徒有缺點嗎？貢旦定咋個？釋教等耶穌教行開比起來咋個？

[1] 使得；導致

Di-Ts'ih Tsông. 第七章

Tsing-Jing kyî-jün vah-tsiu ko-liao wô, Iao tsiang bih-koh s-peh Yiæ-su tso ts'æn-nyih, lin t'in-'ô zing-deo-go di-fông tu iao voh gyi-kæ-kwun: keh-lah Lo-mô-nying mih-diao Yiu-t'æ-koh, feh-neng-keo lin Yiæ-su-kyiao mih-tsing dzæ-nen; 'eo-deo fæn-cün lin Lo-mô kæ-kwun go joh-koh, yia t'ong-sing kwe-peh Yiæ-su-kyiao de.

眞神既然罰咒過了話：「要將別國賜撥耶穌做產業，連天下盡頭個地方都要服其該管。」箇拉羅馬人滅掉猶太國，弗能夠連耶穌教滅進在內。後頭反轉連羅馬該管個屬國，也統性歸撥耶穌教了。

Ziah-z keh-sing poh-deo mæn-nying lön-tsing-læ, Lo-mô-koh t'ong-sing peh gyi-lah mih-diao de: gyi yia fi-dæn feh-neng-keo lin Yiæ-su-kyiao mih-tsing dzæ-nen, fæn-cün tsih-we pa-voh Yiæ-su-kyiao; dô-kô jih-kyiao de.

若是箇星北頭蠻人亂進來，羅馬國統性撥其拉滅掉了。其也非但弗能夠連耶穌教滅進在內，反轉只會拜服耶穌教，大家入教了。

'Eo-deo kyiao-meng ziu yüih-fah 'ang-k'æ-ky'i de; cong-ü djün Eo-lo-pô tu tso-leh Yiæ-su-kyiao di-fông de.

後頭教門就越發行開去了。終於全歐羅巴都做了耶穌教地方了。

Lo-mô tao Ao-kwu-z-tôh tso wông-ti z-'eo, doh-shü-nying ting-to, veng-li yia gyih-hao-go. Dæn-z pah-sing ih-dæ ih-dæ keng-kô ôh; veng-li ziu mæn-mæn t'e-pæn de, teng-tao poh-pin keh-pæn mæn-nying lön-tsing-go z-'eo, shü yia ky'üih de, doh-shü nying yia kw'a m-neh de. Keh ziu kyiao-leh Heh-en z-shü.

羅馬到奧古士督做皇帝時候，讀書人頂多，文理也極好個。但是百姓一代一代更加惡。文理就慢慢推扳了，等到北邊箇班蠻人亂進個時候，書也缺了，讀書人也快嚙得了。箇就叫勒黑暗時世。

Nyün-z tsih-iao Sing-kying 'ang-k'æ-ky'i, ziu neng-keo s-teh Heh-en z-shü pin-tso kwông-ming de. Dæn-z ka z-'eo, ing-pæn wa feh-zing tsôh de; Sing-kying tsih-yiu ts'ao-peng, m-neh dza to, yia yiu hyü-to sin-sang doh tu doh-feh-c'ih.

原是只要《聖經》行開去就能夠使得黑暗時世變做光明了。但是介時候，印版還弗曾作了。《聖經》只有抄本，嚙得咋多，也有許多先生讀都讀弗出。

Keh-lah dao-li wô-feh-læ zia-k'æ-ky'i de. Lo-mô kyiao-deo ziu neng-keo 'eo zi-go sing-siang hong-p'in; pah-sing-lah 'eo gyi ts'ô-tô. Gyi tsiang Mô-t'æ-djün, XVI, 16-19 ka-shih ts'o de; gyi wô, z Yiæ-su

fong Pe-teh tao shü-kæn-zông djün kong-we zông-deo: Pe-teh si-'eo,
keh-go gyün-ping yi djün-lôh peh Lo-mô kyiao-deo de.

箇拉道理話弗來，邪開去了。羅馬教頭就能夠候自個心想哄
騙，百姓拉候其差朵。其將《馬太傳》XVI，16-19 解說錯了，其
話：「是耶穌封彼得到世間上傳公會上頭。彼得死後，箇個權柄又
傳落撥羅馬教頭了。」

Gyi wa-yiu wô, keh-sing kyiao-deo kyi-jün z dæ Yiæ-su bæ-n-z-t'i,
keh-lah yang-seh feh-we long-ts'o; cü-pô z sing-k'eo, wô ih-kyü hao
sön ih-kyü su, tsing-ziang Yiæ-su zi kông-go shih-wô t'ih-seh-vu-r-go.

其還有話，箇星教頭既然是代耶穌辦事體，箇拉樣色弗會弄
錯。嘴巴是聖口，話一句好算一句數，正像耶穌自講個說話鐵色無
二個。

Pah-sing-lah ziu gyü-dæn gyi ziang Jing-ming ka, wa we pa gyi,
tsing-ziang Gyi-'ô-nying pa La-mô-seng ka-go.

百姓拉就懼憚其像神明介，還會拜其，正像旗下人拜喇嘛僧介
個。

Lo-mô kyiao-deo neng-keo long-gyün, s-teh tsing dao-li we zia
tao ka-go di-bu, kyi-jün peng-læ tu z ing-we Sing-kying ky'üih, pah-
sing beng-go yün-kwu, keh-lah 'eo-deo deh-we kying-djü pah-sing
k'en Sing-kying, k'ong-p'ô ih-ming-bah ziu feh-k'eng voh gyi de.

羅馬教頭能夠弄權，使得真道理會邪到介個地步。既然本來都是因爲《聖經》缺，百姓笨個緣故，箇拉後頭特爲禁住百姓看《聖經》，恐怕一明白就弗肯服其了。

Tsæ-wô hyiang-fông yüih-long yüih-feh-z de; keh-sing sin-sang, kying tao feh kông, ts'ia-kwu zi deng-leh en-dông z-yün-li siu-'ang; weh-go nying tao feh kao-hyüing gyi, djông-djông t'i si-ko-liao nying ts'æn-nyæn.

再話鄉方越弄越弗是了。箇星先生，經倒弗講，且顧自庵勒庵堂寺院裏修行，活個人倒弗教訓其，常常替死過了人懺唸。

Keh-go Heh-en z-shü feh-jün ziu kw'a hao liang de; næn-kæn be gyi-lah sô-'æ, fæn-cün we deng-tao mao-mao yiu 1,000 nyin kwông-kying, wa dzing-gyiu z heh-en-go.

箇個黑暗時世弗然就快好亮了。難間被其拉所害，反轉會庵到毛毛有 1000 年光景，還仍舊是黑暗個。

T'in-cü-kyiao hyü-to ts'o-c'ü tu z keh 1,000 nyin li-hyang fah-c'ih-læ go. Keh Heh-en z-shü li-deo-go z-t'i, fi-dæn z Yi-da-li di-fông feh-pih shih de, ziu-z bih-koh di-fông z-t'i yia ky'üih-go; tsih-yiu ih-liang-yiang iao-kying-tin z-t'i wa kông-leh-siang-z go.

天主教許多錯處都是箇 1000 年裏向發出來個。箇黑暗時世裏頭個事體，非但是以大利地方弗必說了，就是別國地方事體也缺個，

只有一兩樣要緊點事體還講了相似個。

Yiæ-su ts-'eo m-kyi-pah-nyin, tsing-dao-li ; long-do pin-diao de.
Keh-sing nying wô Z doh-doh pa ih-we Tsing-Jing feh-keo, ziu we pa
hyü-to si-ko-liao sing-nying, ziang bu-sah ka-go.

耶穌之後嘅幾百年，真道理弄大^[1]變掉了。箇星人話是獨獨拜
一位真神弗夠，就會拜許多死過了聖人，像菩薩介個。

[1] 大大地

Kyiu-cü yi-kying dæ ah-lah ziu-næn, gyi yia wô z feh-keo, wa iao
gyi-zi sing-zông ling-nga tsæ ky'üoh hyü-to kw'u-ts'u, tso-c'ih hyü-
hwô z-ken hao pu-pu-ts'eo.

救主已經代阿拉受難，其也話是弗夠，還要其自身上另外再喫
許多苦楚，做出虛花^[1]事幹好補補湊^[2]。

[1] 無用的

[2] 付予更多。現代寧波話說「找湊」

Ing-we Yiu-t'æ-koh z Yiæ-su-go c'ih-sing ts-di, keh-lah keh-sing
nying wô, ziah-z neng-keo c'ih-meng tao keh-deo ky'i ih-da, ziu iao
sön z sô-diao ze-ming-go kong-lao yi-kying tsoh-tsoh-go de, 'ô-si-go
foh-ky'i ih-ding z hao sön-su-go.

因爲猶太國是耶穌個出身之地，箇拉箇星人話，若是能夠出門到箇頭去一埭，就要算是赦掉罪名個功勞已經足足個了，下世個福氣一定是好算數個。

Keh-lah keh-sing gyin-sing-go cü-kwu, ǝông-ǝông yiu ih do dziao, deh-deh we-we tao Yiæ-lu-sah-leng ky'i zông Yiæ-su-go veng.

箇拉箇星虔心個主顧，往往有一大潮，特特爲爲到耶路撒冷去上耶穌個墳。

Dæn-z teng-tao Yiæ-su lôh-væn 1055 nyin, keh-pæn T'u-r-kyi We-ts tsing-voh Yiu-t'æ-koh ts-'eo, feh tsiao-dza næn-we Yiæ-su-kyiao nying zông Yiæ-lu-sah-leng ky'i-go cü-kwu. Eo-lo-pô di fông cong-nying long-tsong-ông-sah de. Lo-mô kyiao-wông ziu c'ih 'ao-ling, z-ka wô, Kyiu-Cü-go veng-mo, peh keh-pæn feh-siang-sing nying tsin-djü-kæn, keh jih-dzæ z tao Yiæ-su-kyiao-go me; feng-fu gyi-lah ky'i-leh ping ky'i tang ky'i; ing-hyü ko-tang-ko tu we sô gyi ze.

但是等到耶穌落凡 1055 年，箇班土耳其^[1]回子征服猶太國之後，弗照咋難爲耶穌教人上耶路撒冷去個主顧。歐羅巴地方衆人攏總快煞了。羅馬教皇就出號令，是介話：「救主個墳墓，撥箇班弗相信人佔住間，箇實在是倒耶穌教個霉。」吩咐其拉起了兵去打去。應許個打個都會赦其罪。

[1] 現譯爲土耳其

Kwe-keng yiu deh-ma koh-go wông-ti ping-mô 'eh-tæn-long ky'i tang keh-deo We-we-kyiao nying ky'i. Dzung Yiæ su 1096 nyin dong-sing, tang zông sæn-nyin kong-fu, Yiæ-lu-sah-leng sön p'o-tsing de, lu-zông si-go teng sông-leh dzing-li-go nying, cong sön-ky'i-læ yiu 85,0000.

歸根有特買國個皇帝兵馬合帶攏去打箇頭回回教人去。從耶穌 1096 年動身，打上三年功夫，耶路撒冷算破進了，路上死個等傷勒陣裏個人，總算起來有 85,0000。

Yi-'eo 80 nyin kwông-kying, Yiu-t'æ-koh ih-dzih z Yiæ-su-kyiao kæ-kwun-go.

以後 80 年光景，猶太國一直是耶穌教該管個。

Dæn-z keh-pæn We-ts yi gyiang-ky'i-læ, tsiang Yiæ-lu-sah-leng yi deh-leh-ky'i de. Eo-lo-pô nying ky'i hyüih-sing siang ky'i kyiü gyi. Kôh-c'ü tæn-kông ky'i-ping ky'i vah We-ts, hao kyiü-cün Yiæ-su-go Veng-mo. 'Eo-deo ih dzih tang-zông ih-pah-to nyin, sing yia lang de, dzæ-s k'eng hyih-siu. Dzung ky'i-deo tao kyih-sah, sông-sông-diao-go nying, tsoh-tsoh yiu deo-liang pah-væn de. Keh-z tæn-tsih dông-pin, keh-pin We-ts wa feh sön-tsing.

但是箇班回子又強起來，將耶路撒冷又奪了去了。歐羅巴人起血心想起救其。各處擔綱起兵去伐回子，好救轉耶穌個墳墓。後頭

一直打上一百多年，心也冷了，纔始肯歇手。從起頭到結煞，傷傷掉個人，足足有頭兩百萬了。箇是單只蕩邊，箇邊回子還弗算進。

Keh tsing kyiao-leh ih-k'eo-ky'i hô-leh pih-li, iao ih-ngæn hao-c'ü tu m-neh-go..

箇真叫勒一口氣颺勒壁裏，要一眼好處都嘸得個。

Keh-cong-ka ky'in k'ong-mo, zih-sah lao-peng-go z-ken, tsih-yiu be zia-kyiao mi-'ôh, Heh-en-z-shü nying we tso-go. Keh z ih-yiang de.

箇種介牽空磨^[1]，蝕煞老本個事幹，只有被邪教迷惑，黑暗時世人會做個。箇是一樣了。

[1] 白費力氣

Wa-yiu di-nyi-yiang, yia z tso-keng-mah-go. Lo-mô kyiao-wông yiu ka do gyün-ping; ing-we ky'ü-leh pah-sing-lah siang-sing gyi, ziah-z yiu nying feh siang-sing, ziu wô z dzao-fæn, iao k'ô gyi bæn ze-ming.

還有第二樣，也是做根脈^[1]個。羅馬教皇有介大權柄。因爲虧了百姓拉相信其，若是有人弗相信，就話是造反，要柯其辦罪名。

[1] 源頭

T'eo-p'ô yiu ih-t'ah di-fông nying tu-kyi feh-i gyi, gyi ziu we feng-fu bih-koh-go wông-ti ta-ling ping-mô ky'i tsiang keh-t'ah di-fông 'o-cong ts'ao-mih de.

偷怕有一埧地方人都計弗依其，其就會吩咐別國個皇帝帶領兵馬去將箇埧地方和衆抄滅了。

Ziah-z tsih-yiu m-kyi-go nying feh i gyi, ing-we ping-mô yüong-feh-djôh, keh-lah dzih-teng Yiæ-su 1204 nyin, ka z-'eo yi ts'eng-c'ih ih-go fah-ts hao kying djü gyi-lah.

若是只有嘸幾個人弗依其，因爲兵馬用弗着，箇拉直等耶穌 1204 年，介時候又付出一個法子好禁住其拉。

Gyi eo kôh-c'ü wông-ti ky'i ih-tsing oh, ziang t'in-lao ka, kyiao-leh Dzô-ts'ah ngô-meng, kyiao-wông zi yi ling-nga fong ih-pæn nying, ngæn-deo kyiao-leh Dzô-ts'ah-kwun, hao kwu-djôh keh-go Dzô-ts'ah ngô-meng z-t'i. Ziah-yiu nying, yiu pun-kyü shih-wô kông-ts'o, 'ôh-tsia yiu ih ngæn-ngæn teng kyiao-wông i-s feh-te, keh-sing dzô-ts'ah-kwun ziu we ky'i k'ô gyi læ, lin-tsih djün te-tsing tu hao-vong djün, doh-meng ky'üih-tang dzing-tsiao. Si-ze ding-lôh ts-'eo ziu s ho me-sah, 'ôh-tsia bih-yiang ting-kw'u-go. fah-ts, tsiu-tsôh gyi sah. Yiu Z-'eo, hweh-r-jün, tsiang ih-go nying k'ô-leh-ky'i de, tao-ti we-leh soh-go z-ken, lin-tsih gyi-zi deo-jü tu M-teh, ts'ing-kyün beng-yiu hyiang tu feh-ken hyiang, k'ong-p'ô hyiang ih-hyiang lin zi-kô sing-ming tu næn-pao de.

其謳各處皇帝起一進屋，像天牢介，叫勒查察衙門^[1]，教皇自又另外封一班人，衙頭^[2]叫勒查察官，好顧着箇個查察衙門事體。若有人，有半句說話講錯，或者有一眼眼等教皇意思弗對，箇星查察官就會去拷其來，連即傳對證都好留傳，獨門^[3]屈打成招。死罪定落之後就使火焠煞，或者別樣頂苦個法子，周作其煞。有時候，忽而然，將一個人拷了去了，到底爲了啥個事幹，連即其自頭緒都嘸得，親眷朋友響都弗敢響，恐怕響一響連自家性命都難保了。

[1] Inquisition, 現譯爲宗教裁判所

[2] 頭銜。現代寧波話就叫「頭銜」

[3] 僅僅；單單

Keh-pæn dzô-ts'ah-kwun ngæn-deo se-jün yiu ih-go sing-nying-go sing-z kô-zông, ts'ing-hwu sing-dzô-ts'ah-kwun, jih-dzæ z pi Lao-hwu wa li-'æ. Yiu z-'eo, yiu-lao nying-kô, teng hao-k'en-tin nyü-nying, tu we vu-ün vu-kwu ün-wông gyi-lah, p'ing-k'ong læ k'ô-leh-ky'i de. Keh-cong-ka, dzô-ts'ah-ngô-meng, T'in-cü-kyiao di-fông, yin-dzæ dzing-gyiu yiu, peh-ko m-neh ziang yi-zin ka ming-tông-tông.

箇班查察官衙頭雖然有一個「聖人」個「聖」字加上，稱呼聖查察官，實在是比老虎還厲害。有時候，有佬人家等好看點女人，都會無冤無故冤枉其拉，拼空來拷了去了。箇種介查察衙門，天主教地方現在仍舊有，不過嘸得像以前介明當當。

Dzih-teng Yiæ-su lôh-væn 1500 to nyin, Eo-lo-pô hyü-to di-fông tu hyiao-teh kyiao-meng zia de, ziu ky'i-diao kyiao-wông, i-leh Sing-kying ka tso de. Keh kyiao-leh Kwe-tsing z-shü. (K'en Di-li shü 53 54 min.)

直等耶穌落凡 1500 多年，歐羅巴許多地方都曉得教門邪了，就棄掉教皇，依勒《聖經》介做了。箇叫勒歸正時世（看《地理書》53、54 面）。

Tao jü-kying Eo-lo-pô li-hyang i T'in-cü-kyiao-go di-fông djü Yi-da-li ts-nga, tsih-yiu-Pi-li-z, Veh-læn-si, Si-pæn-yüô, Bu-dao-yüô, Ao-di-li-üô, wa-yiu-sing zeh-keh-leng-teng siao di-fông. Keh-sing di-fông se-tsih wa m-neh teng kyiao-wông feng-k'æ, yia ky'ü-leh bih-u-sen kwe-tsing-go i-s yiu-tin tsia-ko-læ, keh-lah tu pi yi-zin hao, yia pi yi-zin 'o-jün ming-bah, ziu wô kyiao-wông-go gyün-ping pi yi-zin yia t'e-pæn de. Gyi-go gyün-ping. peng-læ z Heh-en z-shü hying-ky'i-læ-go, teng-tao Sing-kying yü-kô 'ang-k'æ-ky'i, pah-sing yü-kô ming-bah, yia z-jün mæn-mæn we m-neh de. (K'en T'iah-sah-lo-nyi-kyüô, II, 8.)

到如今歐羅巴裏向依天主教個地方除以大利之外，只有比利時、佛蘭西、西班牙、葡萄牙、奧地利亞^[1]，還有星雜箇愣敦小地方。箇星地方雖即還嚙得等教皇分開，也虧了別烏碎歸正個意思有點借過來，箇拉都比以前好，也比以前和然明白，就話教皇個權柄

比以前也推扳了。其個權柄本來是黑暗時世興起來個，等到《聖經》愈加行開去，百姓愈加明白，也自然慢慢會曉得了（看《帖撒羅尼迦》II, 8）。

[1] 現譯爲奧地利

Meng-go shih-wô. 問個說話

Lo-mô nying mih-diao Yiu-t'æ-koh yiu lin Yiæ-su-kyiao mih-diao ma? Keh-sing Poh-deo mæn-nying mih-diao Lo-mô-koh yiu lin Yiæ-su-kyiao mih-diao ma? Lo-mô-koh veng-li tao dza z-'eo ting hao? Kyi-z ǃa-de? Dza-we ǃæn-we feh-cün? Lo-mô cü-kyiao dza-we neng-keo tso kyiao-wông? Heh-en z-shü dza-we en-leh ka dziang-kyiu? T'in-cü-kyiao ts'o-c'ü dza z-'eo ky'i-deo-go? Keh Heh-en z-shü z-t'i to feh to? Deo ih-yiang z. soh-go z-t'i, ng teh ts-si wô-tæn-læ? Di-nyi yiang z soh-go z-t'i, ng yia hao wô-leh, dziang-si tin? Dza kyiao-leh Kwe-tsing z-shü? Yin-dzæ yiu soh-go di-fông dzing-gyiu z i T'in-cü-kyiao go? Keh-sing di-fông dza-we pi yi-zin hao-de ni? Ng ts'eng kyiao-wông gyün-ping iao teng kyi-z we m-neh-de? T'iah-sah-lo-nyi-kyüô shü dza wô-tih?

羅馬人滅掉猶太國有連耶穌教滅掉嗎？箇星北頭蠻人滅掉羅馬國有連耶穌教滅掉嗎？羅馬國文理到咋時候頂好？幾時壞了？咋會挽回弗轉？羅馬主教咋會能夠做教皇？黑暗時世咋會暗了介長久？天主教錯處咋時候起頭個？箇黑暗時世事體多弗多？頭一樣是啥個事體，爾得仔細話帶來？第二樣是啥個事體，爾也好話勒詳細點？咋叫勒歸正時世？現在有啥個地方仍舊是依天主教個？箇星地方咋會比以前好了呢？爾忖教皇權柄要等幾時會嘅得了？《帖撒羅尼迦書》咋話的？

Di Pah Tsông. 第八章

Z-dzong Poh-deo keh-pæn mæn-nying tsing-voh Lo-mô ts-'eo, Yi-da-li di-fông ziu feng-leh deh-ma koh-sang. Ing-we feh-neng-keo dong-sing yiah-lih, keh-lah ôh yüong-yi ziu nying-kô tsih-cü: yiu z-'eo t'ing Jih-r-mæn s-hwun; yiu z-'eo voh Veh-læn-si, 'ôh-tsia Ao-di-li-üô kæ-kwun. Keh z yiu-tin ziang t'in-li jing-wæn dao-li; ing-we t'in-'ô-go nying tsao-yi-ts ky'üoh-zing Lo-mô-koh to-siao siao-kw'u ko, keh-tsao wæn-pao de.

自從北頭箇班蠻人征服羅馬之後，以大利地方就分了特買國生。因爲弗能夠同心協力，箇拉惡容易受人家節制。有時候聽日耳

曼使喚，有時候服佛蘭西，或者奧地利亞該管。箇是有點像天理循環道理。因為天下個人早已仔喫盡羅馬國多少小苦過，箇遭還報了。

Sæn-s-pah-nyin zin-deo, Yi-da-li di-fông sang-i pi bih u-sen yü-kô nao-nyih, doh-shü nying yia yü-kô to. Dæn-z keh-sing yi-kying kwe-tsing-liao di-fông, djông-djông tsih-we hao-ky'i-læ, næn-kæn tu pi Yi-da-li 'o-jün hying-wông ts'ô-yün de. Yi-da-li di-fông weh-be zia-kyiao sô-'æ, ziang Hyi-lah-koh ka, dzing-gyiu z feh-zông feh-lôh-go.

三四百年前頭，以大利地方生意比別烏碎愈加鬧熱，讀書人也愈加多。但是箇星已經歸正了地方，常常只會好起來，難間都比以大利和然興旺差遠了。以大利地方活被邪教所害，像希臘國介，仍舊是弗上弗落個。

Yi-da-li di-fông ing-we en-dông z-yün ka nao-nyih, 'o-zông nyi-kwu ka to, tsæ-wô ing-we feh-hyü pah-sing-lah k'en Sing-kying, keh-lah ziu yiu hyü-to pô-hyi z-ken tso-c'ih-læ de. Dæn-z hyiang-fông se-jün z tsing ǃa, yia feh pi kwu-z tsin ka hyüong-ôh, ing-we pa Tsing-Jing-go di-fông, m-yiu ih-t'ah z pi pa kô-go bu-sah di-fông yü-kô ǃa de.

以大利地方因為庵堂寺院介鬧熱，和尚尼姑介多，再話因為弗許百姓拉看《聖經》，箇拉就有許多把戲事幹做出來了。但是鄉方

雖然是真壞，也弗比古時節介兇惡，因為拜真神個地方嚟有一埕是比拜假個菩薩地方愈加壞了。

T'ong Yi-da-li di-fông; yin-dzæ feng-leh jih-koh-sang, ziu-z Lo-mô, Na-peh-leh-s, To-s-kyüô-neh, Mi-læn, Sah-r-tih-nyi-üô, Mo-neh-ko, Pô-r-mô, Mo-teh-nô, Lu-kyüô, Sing-Mô-li-nyiah, keh jih-t'ah di-fông.

統以大利地方，現在分了十國生，就是羅馬、那不勒斯、多斯加納^[1]、米蘭、撒爾的尼亞^[2]、摩納哥、巴爾馬^[3]、摩德拿^[4]、盧加^[5]、聖馬利涅^[6]箇十埕地方^[7]。

[1] Toscana, 現譯為托斯卡納

[2] Sardegna, 現譯為撒丁

[3] Parma, 現譯為帕爾馬

[4] Modena, 現譯為摩德納

[5] Lucca, 現譯為盧卡

[6] San Marino, 現譯為聖馬力諾

[7] 原書出版的 1852 年，意大利尚未統一，且地域範圍與今天不同

Keh jih-koh li-hyang di-fông, t'ong-sing yiu mao 12,0000 cün-fông yang-li, wu-k'eo yiu 2250,0000; da-iah ih-kw'e cün-fông yang-li yiu 188 ka-siang-mao nying deng-tih.

箇十國裏向地方，統性有毛 12,0000 轉方洋里^[1]，戶口有 2250,0000。大約一塊轉方洋里有 188 介相貌人庵的。

[1] 平方英里，1 平方英里約等於 2.59 平方公里

Yi-da-li keh-t'ah di-fông, ing-we t'in-kô yia 'o-nôn, di-t'u yia 'eo, liang-pin tu yiu hæ; shü-k'eo yi z ka bin-tông, feh-leng cong-din, tso-sang-i, c'ih-sih tu hao, pah-sing-lah feh-jün p'ô-feh kw'a-weh, p'ô-feh fu-tsoh-ky'i-læ; dæn-z k'o-sih ing-we lih-fah ǃa, wông-ti teng kwun-fu^[2]; tu iao bao-nyiah pah-sing, keh-lah pah-sing-lah feh-neng-keo jih-feng dza hying-wông ky'i-læ.

以大利箇埠地方，因爲天家也和暖，地土也厚，兩邊都有海。世口^[1]又是介便當，弗論種田、做生意，出息都好，百姓拉弗然怕弗快活，怕弗富足起來。但是可惜因爲律法壞，皇帝等官府^[2]都要暴虐百姓，箇拉百姓拉弗能夠十分咋興旺起來。

[1] 時代

[2] 原書殘損，推測爲「府」字

Yi-da-li di-fông nying, ts-tsih tao z hao-go to, dæn-z k'o-sih ing-we lih-fah ǃa; tsæ-wô kyiao-meng zia de; keh-lah doh-shü cü-kwu z yiu ko-su-go.

以大利地方人，資質倒是好個多，但是可惜因為律法壞，再話教門邪了。箇拉讀書主顧是有個數個。

Yi-da-li di-fông sæn-se keh-sing z t'in-sang-dzing-go siu-cü, Si-pin ze-ng soh-go di-fông tu teng gyi pi-feh-læ-go, keh-lah tæ-n-ts'ing, teng tōh-zah-deo-en, keh-sing si-ky'iao fah-ts, z keh-deo ting-hao. Bih-koh yiu-ming-deo sin-sang, da-kæ tu-z Yi-da-li di-fông 'ōh-læ go, wa-yiu we tso-s-go nying yia feh-siao.

以大利地方山水箇星是天生成個秀緻，西邊隨爾啥個地方都等其比弗來個，箇拉丹青等篤石頭案^[1]，箇星細巧法子，是箇頭頂好。別國有名頭先生大概都是以大利地方學來個，還有會做詩個人也弗少。

[1] 人體雕塑

Meng-go shih-wô. 問個說話

Z-dzong Poh-deo mæn-nying lön-tsing ts-'eo Yi-da-li di-fông dza-go-de? Sæn-s pah nyin zin-deo Yi-da-li di-fông sang-i doh-shü keh-sing teng bih. u-sen pi-ky'i-læ dza-go? Yin-dzæ-ni? Soh-go yün-kwu? Hyiang-fông pi zông-zin dza-go? Soh-go yün-kwu? Yi-da-li di-fông yin-dzæ feng-leh kyi koh-sang? Koh-veng t'ong-sing dza-kun do?

T'ong-sing yiu to-siao wu-k'eo? Ih-kw'e cün-fông yang-li da-iah yiu to-siao nying deng-tih? Yi-da-li di-fông sang-dzing yiu dza-go hao-c'ü? Dza-we feh hying-wông? Doh-shü nying dza-we ky'üih? Keh-sing si-ky'iao fah-ts dza-we tao z Yi-da-li di-fông ting hao?

自從北頭蠻人亂進之後以大利地方咋個了？三四百年前頭以大利地方生意讀書箇星等別烏碎比起來咋個？現在呢？啥個緣故？鄉方比上前咋個？啥個緣故？以大利地方現在分了幾國生？國份統性咋管大統性有多少戶口？一塊轉方洋里大約有多少人庵的？以大利地方生成^[1]有咋個好處？咋會弗興旺？讀書人咋會缺？箇星細巧法子咋會倒是以大利地方頂好？

[1] 自然風貌

Di Kyiu Tsông. 第九章

1. Lo-mô-kôh li-hyang di-fông yiu 1,7200 cün-fông yang-li, wu-k'eo yiu 273,0000; tu z voh kyiao-wông kæ-kwun-go. Koh-kô-go z-t'i, da-kæ tu z kyiao-meng-li sin-sang bæn-go, pah-sing-lah, z feh tsôh-hying gyi nyi-leng kong-z go, yia feh-hyü gyi-lah ing-c'ih Pao læ. Sang-

i lang-zing, t'ao-væn ôh-to, Da-kæ Yi-da-li jih-koh li-hyang, ting meh-teng iao sön Lo-mô-koh de.

1. 羅馬國裏向地方有 1,7200 轉方洋里，戶口有 273,0000。都是服教皇該管個。國家個事體，大概都是教門裏先生辦個，百姓拉是弗作與其議論公事個，也弗許其拉印出報來。生意冷靜，討飯惡多。大概以大利十國裏向，頂末等要算羅馬國了。

Kying-dzing, ziu-z Lo-mô, zo-læ ts'ih-zo sæn-teng, (K'en Iah-'en mah-z-loh XVII.) Lo-mô dzing-li tông-ts'u-ts tsong yiu ng-loh-jih-væn nying deng-tih, tao yin-dzæ pô-pô tsih-yiu jih-s-ng-væn kwông-kying de. Ing-we keh-sing en-dông z-yün ka to, yiu hyü-to nen-nyü feh-tsôh dzing-ts'ing, tsæ-wô dzing-li-hyang yiu-sing u-sen shü-t'u feh-hao keh-lah Lo-mô di-fông si-go cü kwu pi sang-go cü-kwu ;yü-kô to. Ky'ü-leh bih-u-sen yiu hyü-to nying djông djông tao Lo-mô læ deng, feh-jün nyih-kyiu-ts-dziang mæn-mæn we pin-leh ih-zo k'ong-dzing de.

京城就是羅馬，坐來七座山頂（看《約翰默示錄》XVII）。羅馬城裏當初子總有五六十萬人庵的，到現在巴巴只有十四五萬光景了。因為箇星庵堂寺院介多，有許多男女弗作成親，再話城裏向有星鳥碎水土弗好，箇拉羅馬地方死個主顧比生個主顧愈加多。虧了

別鳥碎有許多人常常到羅馬來庵，弗然日久之長慢慢會變勒一座空城了。

Lo-mô di-fông yiu hyü-to kwu-z-tsin-go wông-kong, ngô-meng, miao-yü keh-sing, pi næn-kæn hao-k'en; yin-dzæ keh-sing kwu-tsih wa læ-kæn,

羅馬地方有許多古時節個皇宮、衙門、廟宇箇星，比難間好看。現在箇星古蹟還來間。

Yia-yiu hyü-to li-pa-dông, tsah-kwah leh wô-wô li-li, sang-weh keh-sing tu tso-leh feh-tsiao dza tsing-cü. Yiu ih-go li-pa dông, kyiao-leh Pe-teh-dông, dzong dong-kong ky'i, tao wun-kong we-ts, yiu 117 nyin; iao kwun 1600,00000 kw'e fæn-ping. Kyiao-wông ing-we dong-din feh-keo, ziu tsôh-c'ih ih-jiang kwæn-diah læ, eo nying-kô læ ma, nying-kô yiu kwæn-diah ts'ing-ky'i-kæn shih-Wô, gyi-go ze-ming ziu sön z sô-diao de.

也有許多禮拜堂，扎括^[1]勒華華麗麗，生活箇星都做勒弗照咋精緻。有一個禮拜堂，叫勒彼得堂^[2]，從動工起，到完工爲止，有117年。要管1600,00000塊番餅。教皇因爲銅鈿弗夠，就作出一樣關牒^[3]來，謳人家來買，人家有關牒請去間說話，其個罪名就算是赦掉了。

[1] 裝飾

[2] 聖伯多祿大殿，或稱聖彼得大教堂

[3] 證書。此處指羅馬教廷發行的大赦證明書，即後世所謂贖罪券

2. Na-peh-leh-s, koh-veng lin Si-kyi-li sön-tsing yiu 4,2000 cün-fông yang-li, wu-k'eo yiu 796,0000. Kying-dzing yia kyiao-leh Na-peh-leh-s; ky'ü-leh bih-kôh nying, yiu ho-veh tsæ-læ tsæ-ky'i, sang-i tao wa bin nao-nyih-go; ziah-z peng-di nying, tsing ih-ngæn-tu m-tso go, dzong m-neh t'ing-meng yiu ih-tsah jün ko-hæ ky'i tso sang-i ko.

2. 那不勒斯，國份連西基里算進有 4,2000 轉方洋里，戶口有 796,0000。京城也叫勒那不勒斯。虧了別國人，有貨物載來載去，生意倒還便鬧熱個。若是本地人，真一眼都無做個，從無得聽聞有一隻船過海去做生意過。

Na-peh-leh-s di-fông, di-cing ôh-to, yiu z-'eo cing-leh li-'æ; feh-tsiao to-siao vông-ts tih-tao; yiu vu-ts'in-da-væn nying ah-sah de.

那不勒斯地方，地震惡多，有時候震勒厲害。弗照多少房子跌倒。有無千大萬人壓煞了。

Keh tu z ing-we di-'ô yiu liu-wông, teng bih-ying tong-si læ-tih me, me-ky'i-læ ziu sang-c'ih ky'i læ. Ing-we keh-go ky'i ih-mun ah-feh-djü de, ziu we s-teh di-ying cing-dong. Ziah-z p'ong-djôh yiu u-sen hao c'ih-ky'i shih-wô, di ziu cing-leh ts'ô de, Keh-sing t'ong nga-ying u-sen kyiao-leh ho-sæn; yia z teng bih-go sæn ts'ô-feh-to, peh-

ko li-hyang k'ong-sing-go, 'ô-deo z ho, yiu liu-wông teng yang-k'æ-liao zah-deo læ-tih . me. Keh yang-k'æ-liao-go zah-deo ziang. shü ka we liu-go, ming-z kyiao-leh La-va, yiu z-'eo pao-c'ih-læ, ih-dzih liu-lôh sæn. kyiah-'ô, ziang ih-da ky'i-k'ang ka, sih-shü z tsing li-'æ-go.

箇都是因爲地下有硫磺等別樣東西來的焜，焜起來就生出氣來。因爲箇個氣一滿壓弗住了，就會使得地垵震動。若是碰着有烏碎好出去說話，地就震勒岔了。箇星統外鄉烏碎叫勒火山，也是等別個山差弗多，不過裏向空心個，下頭是火，有硫磺等煬開了石頭來的焜。箇煬開了個石頭像水介會流個，名字叫勒喇哦^[1]，有時候爆出來，一直流落山腳下，像一埭溪坑介，式勢是真厲害個。

[1] lava，現稱爲熔岩

Na-peh-leh-s siang-gying yiu ih-zo ting yiu-ming-deo ho-sæn, kyiao-leh Vi-su-vi sæn; keh-zo sæn yiu z-'eo pao-c'ih-læ, dön-ky'ün hyang-ts'eng tu mih-diao de. 14 nyin zin-deo yiu nying læ keh-zo sæn-kyiah-'ô læ-kæn gyüih. tsing; ing-we yiu hyü-to kwu-tsih peh gyi gyüih-c'ih-læ, 'eo-deo yiu hyü-to nying ky'i tsiang keh-sing zah-deo ngô-bæn na-nyi hwe-dzing long-tsong ky'i-ko ih-pin, ziu yiu ih-zo dzing-ts lu-c'ih-læ, lin oh-lô keh-sing tu zông-hao-s-nyiang-go. Deng-zông 40 nyin kwông-kying, keh-pin yi yiu ih-zo dzing-ts lu-c'ih-læ, oh-lô li-hyang yiu hyü-to p'oh-s, siu-li yiu tong-si nyiah-tih, ôh-ziang læ-

tih tso z-ken ka-go. Keh liang-zo dzing-ts-go di-fông, ih-t'ah kyiao-leh
Heh-kyiu-læn-eng, ih-t'ah kyiao-leh P'un-p'e-yi, tu z ih-ts'in-ts'ih-pah
to nyin zin-deo be keh-zo ho-sæn pao-c'ih læ-go hwe-dzing teng la-va
keh-sing tong-si mah-zông-tih go.

那不勒斯相近有一座頂有名頭火山，叫勒維蘇維^[1]山。箇座山
有時候爆出來，團圈鄉村都滅掉了。140 年前頭有人來箇座山腳下
來間掘井。因為有許多古蹟撥其掘出來，後頭有許多人去將箇星石
頭、瓦片、爛泥、灰塵攏總起過一邊，就有一座城子露出來，連屋
落箇星都上好斯樣^[2]個。庀晌 40 年光景，箇邊又有一座城子露出
來。屋落裏向有許多魄屍，手裏有東西捏的，惡像來的做事幹介
個。箇兩座城子個地方，一埕叫勒赫究蘭恩^[3]，一埕叫勒潘沛以
^[4]，都是一千七百多年前頭被箇座火山爆出來個灰塵等喇戔箇星東
西沒上的個。

[1] Vesuvius, 現譯爲維蘇威

[2] 好好的

[3] Herculaneum, 現譯爲赫庫蘭尼姆

[4] Pompeii, 現譯爲龐貝

Si-kyi-li hæ-tao z jôh Na-peh-leh-s kæ-kwun-go, yiang-yiang tu
teng Yi-da-li ts'ô-feh-to. Si-kyi-li di-fông yia yiu ih-zo ho-sæn kyiao-
leh Yi-da-nô sæn, pi Vi-su-vi wa kao, yiu z-'eo pao-c'ih-læ yia keng-kô

li-‘æ. Se-tsih keh u-sen teng hæ-k’eo lu ts’ô ih-pah to li, yiu z-‘eo pao-c’ih-læ-go la-va keh-sing ih-dzih we liu-lôh hæ-li ky’i; heh-in teng hwe-dzing, ts’ô-feh-to t’in we peh gyi tsô-djü pun-pin; wa yiu hyü-to tsing-kw’e zah-deo fi-c’ih-læ, ziang fông-p’ao ka-go. Yia-su 1669nyin, teng-cü yiu nyi-sæn-væn nying peh gyi mih-diao de. Ing-we keh sæn-kyiah-‘ô tsiu-we di-t’u jih-dzæ hao, keh-lah nying-kô dæn-ming ng dza p’ô-shü-shü, yia dzing-gyiu yiu nying we ky’i deng-go.

西基里海島是屬那不勒斯該管個。樣樣都等以大利差弗多。西基里地方也有一座火山叫勒以大拿^[1]山，比維蘇維還高，有時候爆出來也更加厲害。雖即箇烏碎等海口路差一百多里，有時候爆出來個喇戔箇星一直會流落海裏去。黑煙等灰塵差弗多天會撥其遮住半邊。還有許多整塊石頭飛出來，像放炮介個。耶穌 1669 年，薏注有二三萬人撥其滅掉了。因為箇山腳下周圍地土實在好，箇拉人家但明^[2]爾咋怕勢勢，也仍舊有人會去庖個。

[1] Etna，現譯為埃特納

[2] 任憑

Keh-sing Lih-peh-li hæ-tao yia z Na-peh-leh-s kæ-kwun-go. Keh-deo yia-yiu ih-zo ho-sæn kyiao-leh S-tông-bo-li sæn. Keh-go sæn z nyih-nyih yia-yia læ-tih dziah, ho-deo yün-yün sæn-s pah li-lu tu k’en-kyin go.

箇星立不里^[1]海島也是那不勒斯該管個。箇頭也有一座火山，叫勒斯當婆里^[2]山。箇個山是日日夜夜來的着，火頭遠遠三四百里路都看見個。

[1] Lipari, 現譯爲利帕里

[2] Stromboli, 現譯爲斯特龍博利

3. To-s-kyüô-néh di-fông yiu 5000 cün-fông yang-li, wu-k'eo yiu 5,0000, pah-sing pi Yi-da-li nen-pin, shü-vi fu-tsoh tin, lih-fah yi pi gyi-lah hao-tin, di-fông z voh Ao-di-li-üô kæ-kwun-go, yin-dzæ To-s-kyüô-néh: wông z Ao-di-li-üô wông-ti zi-kô-nying.

3. 多斯加納地方有 5000 轉方洋里，戶口有 15,0000，百姓比意大利南邊勢微富足點。律法又比其拉好點，地方是服奧地利亞該管個，現在多斯加納王是奧地利亞皇帝自家人。

Kying-dzing kyiao-leh Veh-lo-leng-s; di-fông veng-nga hao; dzong-zin yiu hyü-to yiu-ming-deo-go doh-shü-nying z-keh-deo c'ih-go.

京城叫勒佛羅倫斯^[1]。地方分外好。從前有許多有名頭個讀書人是箇頭出個。

[1] Florence, 也譯爲佛羅倫薩

Dæn-z k'o-sih ziang bih-go Lo-mô-kyiao di-fông yia z feh-hyü nying k'en Sing-kying. Gyi-nyin-ts yiu ih-go cü-'eo teng, kyì-go beng-yiu-kô,. dô-kô k'en-k'en Sing-kying, kwun-fu teh-cü ziu tsiang keh kyì-go-nying long-tsong c'ong-kyüing c'ih-ky'i de.

但是可惜像別個羅馬教地方，也是弗許人看《聖經》。舊年子有一個諸侯等幾個朋友家，大家看看《聖經》，官府得知就將箇幾個人攏總充軍出去了。

4. Mi-læn teng We-ne-seh ti-di-fông yiu 1,8000 cün-fông yiang-li, wu-k'eo yiu 470,0000, tu z Ao-di-li-üô kæ-kwun-go. We-ne-seh kying-dzing z læ hyü-to hæ-tao zông-teng, z yiu 500 to kwang gyiao lin-long-tih go, nying-kô læ-w'ông tu z yüong siao-jün, tsing-ziang dông-deo nying yüong gyiao-ts ka-go.

4. 米蘭等韋內瑟^[1]底地方有 1,8000 轉方洋里，戶口有 470,0000，都是奧地利亞該管個。韋內瑟京城是來許多海島上頂，是有 500 多梗橋連攏的個，人家來往都是用小船，正像蕩頭人用轎子介個。

[1] Venice, 現譯為威尼斯

Yi-da-li li-hyang, wa-yiu ih-go siao-koh, kyiao-leh Teh-li-z-ti, yia z kwe Ao-di-li-üô kæ-kwun-go, di-fông yiu 4000-cün-fông yiang-li, wu-k'eo yiu 50,0000.

以大利裏向，還有一個小國叫勒德利士底^[1]，也是歸奧地利亞該管個，地方有 4000 轉方洋里，戶口有 50,0000。

[1] Trieste，現譯爲蒂利亞斯特

5. Sah-r-tih-nyi-üô, z dzong ih-go hæ-tao c'ih-ming-go. Koh-veng yiu 1,5000 cün-fông yang-li: wu-k'eo yiu 360,0000: pah-sing pi Yi-da-li bih-c'ü di-fông keng-kô ming-bah. Gying-læ sæn-s nyin li-hyang, wông-ti zi fah ih-dao ts-i, cing pah-sing-lah kong-kyü nying tso-kwun, hao teng gyi dô-kô zao lih-fah, bæn kong-z keh-sing.

5. 撒爾的尼亞是從一個海島出名個。國份有 1,5000 轉方洋里，戶口有 360,0000。百姓比以大利別處地方更加明白。近來三四年裏向，皇帝自發一道旨意，准百姓拉公舉人做官，好等其大家造律法，辦公事簡星。

6. ^[1]Mo-neh-ko koh-veng tsih-yiu 52 cün-fông yang-li: wu-k'eo tsih-yiu 7000 kwông-kying. Yia z zi yiu-ih-go koh-wông, dæn-z ing-we koh-veng siao, keh-lah yia jün-k'ao Sah-r-tih-nyi-üô pao-wu gyi-lah-go.

6. 摩納哥^[1]國份只有 52 轉方洋里，戶口只有 7000 光景。也是自有一個國王，但是因爲國份小，箇拉也全靠撒爾的尼亞保護其拉個。

[1] 原文錯印爲 mô-neh-ko

7. Pô-r-mô, koh-veng 2200 cün-fông yang-li, wu-k'eo yiu 46,5000.

7. 巴爾馬，國份 2200 轉方洋里，戶口有 46,5000。

8. Mo-teh-nô, koh-veng yiu 2000 cün-fông yang-li, wu-k'eo yiu 40,0000.

8. 摩德拿，國份有 2000 轉方洋里，戶口有 40,0000。

9. Lu-kyüô, koh-veng tsih-yiu 400 cün-fông yang-li, wu-k'eo yiu 16,5000. Keh sæn-t'ah di-fông tu z zi yiu ih-go koh-wông-go.

9. 盧加，國份只有 400 轉方洋里，戶口有 16,5000。箇三埧地方都是自有一個國王個。

10. Sing Mô-li-nyiah, koh-veng tsih-yiu 22 cün-fông yang-li, wu-k'eo 7000, sön z pah-sing zi tso cü-i, dæn-z k'ao-djôh kyiao-wông go shü-dao pao-wu gyi go. Keh-t'ah di-fông koh-veng se-tsih ka ih-ngæn-ngæn do, lih-lih koh tao yi-kying yiu 1300 to nyin. 'Ah-kôh li-hyang dzong m-neh t'ing-kyin yiu nying bæn si-ze ko.

10. 聖馬利涅，國份只有 22 轉方洋里，戶口 7000，算是百姓自己做主意，但是靠着教皇個勢道保護其個。箇埧地方國份雖即介一眼眼大，立立國倒已經有 1300 多年。合國裏向從嚟得聽見有人辦死罪過。

Meng-go shih-wô. 問個說話

Lo-mô koh-veng to-siao do? Wu-k'eo ni? Voh jü kæ-kwun go? Kong-z keh-sing kwe jü bæn? Pah-sing-lah dza-go? Lo-mô-koh teng bih-koh pi-ky'i-læ dza-go? Lo-mô-dzing kyin-læ soh-go u-sen? Iah-'en Meh-z-loh yiu soh-go shih-wô tin-djôh gyi? Yin-dzæ nying yiu pi kwu-z-tsin to ma? Yiu soh-go kwu-tsih læ-kæn? Li-pa-dông dza-go? Kông-tao keh-go Pe-teh-dông dza wô-tih?

羅馬國份多少大？戶口呢？服誰該管個？公事箇星歸誰辦？百姓拉咋個？羅馬國等別國比起來咋個？羅馬城建來啥個烏碎？《約翰默示錄》有啥個說話點着其？現在人有比古時節多嗎？有啥個古蹟來間？禮拜堂咋個？講到箇個彼得堂咋話的？

Na-peh-leh-s koh-veng to-siao do? Wu-k'eo ni? Sang-i dza-go? Di-cing to feh to? Di-cing z soh-go kông-kyiu? Vi-su-vi sæn dza-go? Sæn-kyiah-'ô yiu soh-go kwu-tsih gyüih-c'ih-læ? Yi-da-nô sæn dza-go? S-tông-bo-li sæn dza-go?

那不勒斯國份多少大？戶口呢？生意咋個？地震多弗多？地震是啥個講究？維蘇維山咋個？山腳下有啥個古蹟掘出來？以大拿山咋個？斯當婆里山咋個？

Kông-tao To-s-kyüô-neh dza wô-tih? Mi-læn teng We-ne-seh dza-go? Teh-li-z-ti ni? Sah-r-tih-nyi-üô pi Yi-da-li bih-c'ü dza-go? Mo-neh-ko dza-go? Pô-r-mô ni? Lu-Kyüô? Mo-teh-nô? Sing-Mô-li-nyiah?

講到多斯加納咋話的？米蘭等韋內色咋個？德利士底呢？撒爾的尼亞比以大利別處咋個？摩納哥咋個？巴爾馬呢？盧加？摩德拿？聖馬利涅？